

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Speciální pedagogika

Studijní obor: Speciální pedagogika pro vychovatele

Název bakalářské práce:

ZNEUŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK U ADOLESCENTŮ

SUBSTANCE ABUSE ADOLESCENT

Autor:

Zdeňka Rendlová
Krušnohorská 1660
431 11 Jirkov

Podpis autora: _____

Vedoucí práce: Mgr. Květa Sluková

Počet:

stran	obrázků	tabulek	grafů	zdrojů	příloh
92	0	23	44	12	4 + 1 CD

CD obsahuje celé znění bakalářské práce.

V Liberci dne: 30. 3. 2006

TU v Liberci, Fakulta pedagogická

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Zdeňka Rendlová
Adresa: Krušnohorská 1660, 431 11 Jirkov

Bakalářský studijní program: Speciální pedagogika
Studijní obor: Speciální pedagogika pro vychovatele

Název bakalářské práce: Zneužívání návykových látek u adolescentů
Název BP v angličtině: Substance abuse adolescent

Vedoucí práce: Mgr. Květa Sluková

Termín odevzdání: 30. 4. 2005

V Liberci dne 11. 3. 2005

.....
vedoucí bakalářské práce

.....
děkan FP TUL

.....
vedoucí KSS

Převzal (student): Zdeňka Rendlová

Datum: 30. 3. 2006
.....

Podpis studenta:

Charakteristika práce: Bakalářská práce se zabývá teoreticky i prakticky problematikou zneužívání návykových látek převážně konopných výrobků u učňů 1. ročníků odborných učilišť v roce 2005. Jde o práci empirickou s charakterem srovnávacím.

Cíl práce: Cílem práce je zjistit situaci informovanosti o drogách, o zkušenostech a experimentování s návykovými látkami učňů 1. ročníků odborných učilišť.

Předpoklad práce: Předpokladem práce je teoretická i praktická znalost zneužívání návykových látek.

Hlavní použité metody:

Dotazník

Rozhovor

Základní literatura:

HAJNÝ, Martin. *O rodičích, dětech a drogách*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2001. 133 s. ISBN 80-247-0135-9

NEŠPOR, Karel. MULLEROVÁ, Marie. *Jak přestat brát drogy*. Praha: Sportpropag. 1997. 134 s.

NEŠPOR, Karel. *Návykové látky – Romantické období končí*. 2. revidované vyd. Praha: Sportpropag, 1996. 48 s.

NEŠPOR, Karel. *Vaše děti a návykové látky*. 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o. 2001. 160 s. ISBN 80-7178-515-6

PRESL, Jiří. *Drogová závislost*. 2. rozšířené vydání. Praha: MAXDORF. 1995. 88 s. ISBN 80-85800-25-X

ŠEDIVÝ, Václav. VÁLKOVÁ, Helena. *Lidé, alkohol a drogy*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko. 1988. 158 s. ISBN 28-049-88

Prohlášení o původnosti práce:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla veškerou použitou literaturu.

V Chomutově dne: 30.3. 2006

Zdeňka Rendlová

---

vlastnoruční podpis

Prohlášení o využití výsledků BP:

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom(a) povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Autor:

Zdeňka Rendlová

Podpis:

---

vlastnoruční podpis:

Adresa:

Krušnohorská 1660
431 11 Jirkov

Datum: 30. 3. 2006

Poděkování

Chtěla bych poděkovat především vedoucímu práce, který se na mé práci podílel svou trpělivostí, konstruktivními připomínkami a cennými radami.

Také bych chtěla poděkovat své rodině za jejich emoční podporu a žákům Odborného učiliště Jirkov za jejich spolupráci.

Název BP: Zneužívání návykových látek u adolescentů

Název BP: Substance abuse adolescent

Jméno a příjmení autora: Zdeňka Rendlová

Akademický rok odevzdání práce: 2005/2006

Vedoucí BP: Mgr. Květa Sluková

Resumé

Bakalářská práce se zabývala teoreticky i prakticky problematikou zneužívání návykových látek převážně konopných výrobků u učňů 1. ročníků odborných učilišť v roce 2005. Cílem práce bylo zjistit situaci informovanosti o drogách, o zkušenostech a experimentování s návykovými látkami učňů 1. ročníků odborných učilišť. Práci tvořily dvě stěžejní oblasti. Jednalo se o část teoretickou, která pomocí zpracování literárních pramenů popisovala problematiku zneužívání návykových látek, drogy v jiných kulturách, drogy v České republice, drogovou závislost a její příčiny, následky zneužívání drog, rozdělení drog podle rizika vzniku závislosti, první pomoc při vzniku drogové závislosti, návrhy řešení a legislativu. Praktická část zjišťovala pomocí dotazníku a rozhovoru postoje 80 žáků odborných učilišť k problematice zneužívání návykových látek. Výsledky ukazovaly jak jsou žáci odborných učilišť informovaní o drogách, o jejich zkušenostech a experimentování s návykovými látkami a vyústěly v konkrétní navrhovaná opatření v oblasti zneužívání návykových látek. Za největší přínos práce vzhledem k řešené problematice bylo možné považovat zjištění postojů žáků k dané problematice a na základě zjištěných poznatků zlepšení preventivní činnosti především zajistit dobrou informovanost o škodlivosti zneužívání návykových látek převážně konopných výrobků.

Klíčová slova: drogy, závislost, návykové látky, experiment, prevence, stimulační drogy, prostředí, opiáty, marihuana, hašiš, konopí, těkavé látky, kouření, alkohol, dotazník

Summary

The bachelor degree thesis focused on theoretical, as well as practical problems of use of habit-forming drugs, namely marihuana, among the first-year trade school students. The goal of the thesis was to determine the awareness level of and experience with habit-forming drugs of these students. The work consisted of two primary areas. The theoretical part, through the analysis of available literary sources, described the problems of drug abuse in other cultures, drugs in Czech Republic, drug dependence and the reasons behind it, the consequences of drug abuse, division of drugs based on the kinds of dependence risks, first aid after becoming drug dependent, and suggested solutions and legislature.

The practical part determined through questionnaires and interviews with eighty students of the trade schools, their opinion about habit-forming drug abuse. Collected results gave an indication as to the students' drug awareness and experience and experimentation with habit-forming drugs. The result was a suggestion of specific steps to be taken in this area.

The most valuable contribution to the subject matter of the thesis could be considered the determination of students' stance toward the problem and based on the findings, an improvement in prevention could be implemented, by making available good information about the harmful effects of the use of habit-forming drugs, namely marihuana.

Obsah	str. 9
1 Úvod	str. 9
2 Teoretické zpracování problému	str. 11
2.1 Obecně o drogách	str. 11
2.2 Lidé jako uživatelé drog v minulosti	str. 12
2.3 Drogy v jiných kulturách	str. 12
2.4 Drogy v České republice	str. 12
3 Drogová závislost a její příčiny	str. 13
3.1 Specifika u mladistvých	str. 14
3.1.1 Experimentování	str. 15
3.2 Základní faktory vzniku závislosti	str. 16
3.2.1 Osobnostní charakteristiky – dědičnost	str. 17
3.2.2 Vlivy prostředí	str. 18
3.2.3 Droga a její charakteristika	str. 20
4 Následky zneužívání drog	str. 20
4.1 Společné znaky škodlivého užívání návykových látek	str. 21
5 Rozdělení drog podle rizika vzniku závislosti	str. 22
5.1 Stimulační drogy	str. 22
5.2 Opiáty	str. 23
5.3 Konopí a jeho produkty	str. 23
5.4 Halucinogenní drogy	str. 26
5.5 Těkavé látky	str. 26
5.6 Drogy a AIDS	str. 27
5.7 Sedativa, hypnotika, analgetika ...	str. 27
6 První pomoc při vzniku drogové závislosti	str. 28
7 Návrhy řešení	str. 28
7.1 Legislativa	str. 29
8 Praktická část	str. 33
8.1 Popis výběrového vzorku	str. 34
8.2 Použité metody	str. 35
8.2.1 Dotazník	str. 35
8.2.2 Otázky v dotazníku	str. 35
8.2.3 Standardnost	str. 36
8.3 Rozhovor	str. 36
8.3.1 Typy rozhovorů	str. 36
8.3.2 Fáze rozhovoru	str. 37
8.4 Stanovení předpokladů	str. 38
8.4.1 Metody sloužící ke zpracování dat	str. 38
8.5 Výsledky a jejich interpretace	str. 39
8.6 Interpretace + opatření	str. 73
8.7 Rozhovor	str. 75
8.7.1 Cíle rozhovoru	str. 75
8.8 Interpretace + opatření	str. 80
9 Zhodnocení a závěr	str. 81
9.1 Prevence a náprava drogové závislosti	str. 85
10 Použitá literatura	str. 87
11 Přílohy	

„Příliš mnoho myslíme a příliš málo cítíme,
více než stroje potřebujeme lidskost.
Více než chytrost potřebujeme laskavost a mírnost.
Bez toho zvlčíme a ztratíme všechno“.

Charles Chaplin

1 Úvod

Pracuji v Odborném učilišti a Praktické škole jako učitelka odborného výcviku vaření. Na naše učiliště jsou přijímáni žáci ze základní školy, zvláštní školy nebo ze speciálních škol a speciálních školních zařízení pro mentálně postižené. Jsou to žáci s poruchami učení a chování.

Žáci si zde vybírají z oborů – kuchařské práce, květinářské, zelinářské a ovocnářské práce, opravářské práce, šití oděvů pokud mají ukončené základní vzdělání. Když vycházejí z nižších tříd a základní vzdělání nemají ukončené nastupují do praktických tříd praktické školy. Po dvou letech absolvování praktické školy si tyto žáci vyberou obor, který se jim nejvíce líbil nebo, ve kterém dosahovali nejlepších výsledků.

Toto téma jsem si vybrala, proto, že učím problémové žáky v odborném učilišti a praktické školy s projevy poruchového jednání se setkávám při své práci denně. Dalším, byť skrytým problémem jsou drogy a alkohol.

Děti a mládež jsou nejohroženější skupinou v utváření závislostí a problémy se stávají čím dál více znepokojujícími. Ve své práci se nejprve zabývám otázkou užívání drog, účinky a typy drog a prevencí, popisuji příčiny a vlivy vzniku závislosti. Zajímám se o postoj mládeže k užívání drog. Názory jsem získala rozhovory se žáky a průzkumem, který jsem provedla formou dotazníku.

Cílem mé práce je přínos pro mou pedagogickou praxi, orientovat se v problému, umět rozpoznat a včas podchytit příznaky týkající se užívání návykových látek, pomoci i poradit v záludných otázkách tohoto začarovaného kruhu závislostí. Běžně se s tímto problémem nijak nesetkáváme. Spíš se o něm dozvíme, když žáky přiveze z vycházky policie. A pak je na učitelích nebo vychovatelích, aby se o žáka postarali. Většinou tak máme spíš přehled o žácích, kteří bydlí v internátě. O podobných prohřešcích dětí, které dojíždí se většinou dozvídáme až v době, kdy si rodiče neví s dítětem rady a zavolají do učiliště, ať s ním něco uděláme, protože sami si s ním neví rady. To už bývá většinou pozdě.

2 Teoretické zpracování problému

2.1 Obecně o drogách

Ovlivňují nějakým způsobem naše prožívání okolní reality mění naše “vnitřní” naladění, působí na psychiku. (Vágnerová, 1995) znamená tělesnou a duševní závislost na určité látce, která ovlivňuje fyziologické a duševní projevy. Závislost lze definovat jako soubor psychických a somatických změn, které se vytvoří jako důsledek opakovaného užívání drogy.

(Edelsberger, Kábele, 1988) uvádějí, že jde o závislost jedince na užívání drog. (Sovák, 1972) jde o chorobný sklon k pravidelnému a záměrnému užívání různých jedů a chemických látek k dosažení určitých psychických změn.

Tendence zkusit drogu je posilována sociálně. K první zkušenosti dochází nejčastěji ve společnosti vrstevníků. Osobnost narkomana, bez ohledu na typ drogy, se vyznačuje postupnou ztrátou dosažené úrovně socializace a morálního vývoje, zafixovaných sociálních norem a návyků. Takového jedince postupně ovládá pouze jeden zájem a tím je potřeba získat drogu. Ostatní hodnoty ztrácejí svůj význam.

K užívání drog mají větší sklon děti a mladiství s primárně disharmonickým vývojem osobnosti, nezralí a nevyrovnaní, trpící citovou deprivací nebo naopak, příliš senzitivní, labilní, eventuelně s neurotickými projevy.

Motivací k užívání drogy může být snaha zbavit se pocitů méněcennosti a nepříjemné tenze, úzkostí a strachu nebo pocitu prázdnoty. Experimentování s drogou může vyplývat i z nudy a z nedostatku jiných, atraktivnějších podnětů. Může zde však také fungovat jiný mechanismus – zvědavost, sociální nápodoba ve skupině, někdy i nátlak skupiny (Vágnerová 1995, Edelsberger, Kábele 1988).

2.2 Lidé jako uživatelé drog v minulosti

Termín „drogy“ užíváme pro návykové látky, jejichž účinné složky vyvolávají pocity opojení, otupení či povzbuzení a celou řadu různých pocitů a prožitků.

Dá se předpokládat, že historie zneužívání drog je stará jako lidstvo samo. Báje mnoha národů o drogách vyprávějí a považují jejich účinky za dar bohů (např. v indické mytologii se objevuje názor, že indické konopí pochází z vlasů boha Višnu, nebo jinde Démétér dala Řekům mák, který přinášel spánek, nicméně podstatný rozdíl je nutno vidět v charakteru užívání a charakteristice uživatelů. V dávných dobách se užívání drog pojilo zpravidla s náboženskými rituály, s léčitelstvím, drogy měly velký význam v čarodějnictví (včetně eroticko-halucinatorních prožitků při sabatech či římských saturnáliích). Lze dodat, že užívání drog se pojilo s určitými situacemi a rituály, s těmi bylo také svázáno určitými pravidly. (Janík, Dušek 1990)

2.3 Drogy v jiných kulturách

Každá země a kultura má svoje vlastní drogy, svoje vlastní tradice a svou vlastní cestu jak s drogami zacházet. Například kokain pochází z listů koky, rostliny, která roste v Andách v Jižní Americe. Místní indiáni ji znali po staletí a pravidelně žvýkali její listy při náboženských příležitostech, a aby zahnali hlad a únavu. Později chemici objevili způsob získávání kokainu z listů koly a kokainový fenomén byl na světě. Droga se stala velkou módou na Západě, především mezi spisovateli a jinými osobnostmi uměleckého života.

Opium je další droga s legální a úctyhodnou historií. Pochází z opiového máku, který roste v Asii a na Dálném východě. V devatenáctém století se po celé Evropě začala objevovat opiová „doupata“. (A. Ganeri, 2001, s.9)

2.4 Drogy v České republice

Náš životní styl se v posledních pěti letech od základů změnil, a to nejen v uvažování, ale u mnohých lidí v konkrétním způsobu života. Návykové látky, jež trvale provázejí člověka v jeho radostech a starostech, jej provázejí i v této změně.

Snad i proto se situace ve spotřebě alkoholu i nealkoholových drog v poslední době výrazně změnila. Po letech stabilizované spotřeby, dokonce i s mírným poklesem, v posledních pěti letech spotřeba alkoholu opět pravidelně stoupí, i když ne tak dramaticky jako spotřeba nealkoholových drog.

Nové společenské uspořádání provází řada problémů a zátěžových situací. Návykové látky nabízejí jednoduchou cestu k jejich řešení. Bohužel však jsou v zátěžových situacích tím nejhorším rádcem.

S narůstající spotřebou návykových látek zákonitě přibývá následků souvisejících s jejich užíváním, mezi jinými i závislostí. Dosavadní poměrně nedostatečná či zkreslená informovanost laické i odborné veřejnosti o příčinách, projevech, důsledcích a především o možnostech léčby a prevence této závažné choroby přitom často vede k přehlížení časných vývojových stadií i společenským škodám. Tento stav nás přiměl k tomu, abychom se pokusili laické i odborné veřejnosti nabídnout ucelený pohled na problematiku závislostí, tak jak vychází ze zkušeností z práce s lidmi, kteří mají s konzumací návykových látek problémy, popřípadě se závislími. (J.Heller, O. Pecinovská a kol., 1996, s. 9)

3 Drogová závislost a její příčiny

Drogová závislost je onemocnění. Je charakteristické naléhavou touhou po účincích drogy, kterou nemocný užívá i přes to, že si tím způsobuje řadu nepříjemných problémů. K závislosti se člověk obvykle dostane přes experimentování a postupem času i pravidelné užívání drogy. Mnoho lidí trpí závislostí v chronické podobě, kdy po obdobích abstinence opět upadají do návyku. Zpočátku může dotyčný užívání drogy kontrolovat – ale to obvykle nedělá natolik, aby s tím přestal. Zvláště tehdy, pokud existují důvody pro další užívání.

Takovými důvody mohou být osobní problémy, nuda, stres, tlak vrstevníků, nemoc a podobně. Po čase ztrácí závislý schopnost užívání kontrolovat a kromě fyzické závislosti se i jeho životní styl mění natolik, že není snadné užívání drog opustit. (M. Hajný, 2001, s. 14).

Závislost na návykových látkách je pouze jedním z mnoha rizik, které působí. K těm dalším patří řada interních, neurologických i jiných onemocnění, úrazy,

dopravní nehody, trestná činnost pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek atd. Člověk, který se smrtelně předávkuje některou drogou nebo utrpí pod jejím vlivem těžký úraz, nemusí být na droze závislý. Rodičům i zdravotníkům musí jít nejen o prevenci závislostí. Musí usilovat i o prevenci mnoha dalších škod a problémů, které návykové látky působí.

Iluze o tom, že problém je v člověku, ne v droze. Takové tvrzení vypadá zdánlivě moudře. Drogy jsou údajně v pořádku, jenom někteří lidé s nimi neumějí zacházet. Skutečnost je ale jiná. Problémy s návykovými látkami, včetně závislosti na nich, vznikají jako důsledek vzájemného působení mezi jedincem, jeho rodinou, vrstevníky, pracovním nebo životním prostředím, společností.

(K. Nešpor, 1996, s. 10)

3.1 Specifika u mladistvých

Tento věk je náročný, dochází zde k dozrávání tělesnému i duševnímu. Objevuje i rozvíjí schopnost řešit problémy, rozhodovat se, abstraktně myslet, vytvářet hypotézy, věci spojovat. Dítě se postupně odděluje od rodiny a vytváří předpoklady pro budoucí samostatný život. Zejména v časném dospívání bývá tento vývoj provázen vzpourou.

Pro mladé lidi tohoto věku je velmi důležitá skupina vrstevníků, která jim může pomoci se alkoholem a drogám vyhnout, nebo naopak představuje nebezpečí. Zneužívání alkoholu nebo drog v dospívání může vést k rychlému vytvoření návyku. (K. Nešpor, 1997, s. 11)

V současné době můžeme pozorovat specifickou drogovou scénu mladistvých. Mladí lidé začínají nejprve s aktivním konzumem drog a zůstávají v něm. V podstatě konzumují amfetaminy (speed), halucinogeny (LSD, lysohlavou) a ecstasy, méně kokain. Pozdější přechod na heroin se vyskytuje zřídka nebo dosud nebyl pozorován.

Zdá se, že se postupně vytvořila třetí drogová generace. Tato drogová generace se vyznačuje dobrým finančním vybavením, vysokou sociální integrací a bezpodmínečnou vůlí prožívat volný čas, čímž je těžko dosažitelná. Zajímavé je pozorování, že postižení pocházejí často z obřet situovaných rodin, dlouho o ně bylo dobře postaráno a vyrůstali s generací rodičů, která se řadí nyní k vrstvě středních a vyšších zaměstnanců.

V této generaci jde u konzumu nejprve jen o to „bavit se“, jinak o nic. Přitom přenášejí mladí lidé z nedostatku možností tvořit dogma výkonnosti naší společnosti právě na volný čas. „Legrace je povinná“ – život musí být jedna jediná zábava. (Fr.-Ch. Göhlert, 2001, s. 29)

Specifické znaky této věkové skupiny – nezpůsobilost snášet trápení, malá schopnost kooperace, omezená svoboda rozhodování a ještě málo vyzrálá motivace – činí pomoc obtížnou. K tomu ještě přistupuje, že konzum drog v naší současné společnosti se stále chápe hlavně jako problém mladistvých. Mladý člověk stojí mezi dětstvím určeným někým jiným a dospělostí s větší vlastní zodpovědností. Toto rozporné postavení činí z mladého člověka „osobu okrajových skupin“. Konzumace drog se v této fázi může stát možným vzorkem zpracování citlivých vjemů. (Fr.-Ch. Göhlert, 2001, s. 31)

3.1.1 Experimentování

Právě experimentování a riskování je důležitou součástí dospívání. Mnoho dospívajících ukouší nové věci a chování, aby zjistili – nebo ostatním dokázali – kdo vlastně jsou, co nechtějí chtějí.

Experimentování s návykovými látkami je v tomto smyslu do jisté míry jen dalším novým způsobem a dítě jej může po určité době přirozeně opustit. Výzkumné studie naznačují, že děti začínají s experimentováním již okolo dvanáctého a třináctého roku. Častý bývá přechod od užívání legálních drog (tabák, alkohol) k nelegálním (marihuana, pervitin, heroin) s tím, že marihuana má naprosté prvenství. Toto pořadí v užívání zcela odpovídá míře do jaké jsou jednotlivé drogy u nás kulturně a sociálně tolerovány: tabák – alkohol – marihuana.

(M. Hajný, 2001, s. 11)

Rizika počátečního experimentování jsou značná:

- Dítě nemusí znát dobře účinky, množství a kvalitu drogy (ať už se jedná o alkohol, marihuanu nebo pervitin). Snadno pak může dojít k předávkování.

- Účinky většiny látek spočívají mimo jiné v momentální změně vnímání, myšlení a cítění. I jeden experiment s novou drogou v rizikovém momentu může ocitnout ve vysoce rizikové situaci a případný experiment s drogou jí může nabídnou zdánlivou cestu z nepříjemných pocitů.
- Pro ohrožení života je nebezpečné i užívání legálních drog – jízda autem či motocyklem pod vlivem alkoholu může zvláště pro nezkušené řidiče nebo mladé, kteří dosud neznají účinky alkoholu představovat obrovské nebezpečí. (M. Hajný, 2001, s. 12)

Naprostá většina mládeže dovede odhadnout míru rizika, a i když projde drogovým experimentem, do problému se nedostane. Kdybychom vzali v úvahu experimenty s marihuanou, museli bychom mluvit o desítkách tisíc mladých lidí. Tohle ale asi naši společnost nepoškodí. Experimentování prostě patří k určitému věku a uspokojení z toho, že „vím o co jde“, může být pro další život pozitivním faktorem.

Protože zjištění, že dítě experimentuje nebo experimentovalo s drogami, není v současné době výjimečné, doporučuji nepropadat panice. Nejde o tragédii, ale o jev v současnosti rozšířený a v budoucnosti pravděpodobně ještě častější. Uvědomte si v té chvíli, že drogy jsou všude kolem nás a že k těm legálním saháme zcela běžně. Je třeba se o věci informovat, pak zaujmout neprospěšnější postoj, ale ne panikařit. Stejně přirozeně může končit nejen období experimentování, ale i zdánlivý vývoj závislosti na drogách. Spolu s vývojem osobnosti význam drogy klesá a do popředí vystupují jiné hodnoty. (J. Presl, 1995, s. 55)

3.2 Základní faktory vzniku závislosti

Je zřejmé, že na otázku, proč lidé berou drogy, není snadné odpovědět. Abychom se vůbec přiblížili skutečnosti, je třeba předem říci, že jednoduchá odpověď neexistuje. Jde vždy o souhru celé řady faktorů, působících na toho kterého jedince. Existuje celá řada teorií vysvětlujících alespoň z části vznik závislosti na drogách. (J. Presl, 1995. s. 46)

Základ tvoří několik bodů:

- 1) nezvládatelná, neodolatelná touha po opakovaném braní drogy

- 2) tendence ke zvyšování dávek
- 3) existence psychické či fyzické závislosti na určité droze
- 4) negativní důsledky pro jedince a společnost

Braní drog je jedna věc, a život bez nich druhá. Je na místě říci, že počet lidí, kteří pravidelně užívají drogy, pokud nepočítáme narkomany, kteří jsou na nich závislí, je naštěstí relativně malý. Závislost začíná ve chvíli, kdy někdo potřebuje drogu nebo zážitek, který droga vyvolává. Jinými slovy, závislí jste ve chvíli, kdy bez určité drogy nedokážete žít. A samozřejmě – pokud byste se drogy chtěli vzdát, je tu řada nepříjemných vlivů, s nimiž se lidé dost těžko srovnávají. Přinejmenším to vyžaduje kus odvahy. Závislost může být fyzická a psychická. I když se dostanete přes fyzické abstinční příznaky, bude tu ještě silná touha po droze, která může být velmi mocnou pohnutkou k tomu, abyste si drogu opět vzali. V závislosti ztrácíte nad drogou kontrolu, nemůžete přestat a vlastně ani nevíte, jestli byste chtěli, i kdybyste mohli. Droga se stává vším – všechen svůj čas, energii a peníze věnujete pouze shánění další dávky. (A. Ganeri, 2001, s. 72)

O experimentu s drogou, braní drog i o vzniku závislosti lze říci, že příčina leží vždy někde ve vzájemné kombinaci těchto okruhů:

A. osobnostní charakteristiky – dědičnost

B. vlivy prostředí

C. přítomnost drogy a její charakteristiky

(J. Presl, 1995, s. 48)

3.2.1 Osobnostní charakteristiky – dědičnost

Závislost lze v podstatě vypěstovat za určitých podmínek u každého. Dokonce nemusí jít o člověka, závislost lze vypěstovat i u laboratorního či jiného zvířete. I v těchto případech jde o typický průběh se vzestupem tolerance, zvyšováním frekvence dávek, se vznikem abstinčního syndromu. Mluvit ale jen o závislosti by bylo opět zjednodušením. Existují drogy, u nichž o závislosti v pravém slova smyslu nemluvíme – přesto jde o drogy s vysokými riziky užívání. Bylo by asi lépe mluvit o struktuře

osobnosti inklinující k „problémům“ v souvislosti s užíváním psychotropních látek. Osobnostní predispozice, tedy vlastnosti, které riziko vzniku problému zvyšují, lze najít.

Obecně by se asi daly predisponované osobnosti zařadit do dvou hlavních skupin. Jednak jsou to osoby zvýšeně citlivé, zranitelné a úzkostné, často s pocity vlastní nedostačivosti vůči svému okolí. Tito lidé mají problém v komunikaci, jsou zraňováni ve svých vztazích k autoritám a trpí svojí neschopností navázat uspokojující partnerský vztah. Do této skupiny patří i sklony k úzkostnému sebeovládání a očekávání i objevování různých chorob. Je pak vcelku pochopitelné, že setkání takto strukturované osobnosti s drogou stimulačního typu, která jí poskytne právě to, co se nedostává, může být velmi významné.

Druhou skupinu lidí se zvýšeným rizikem vůči závislosti lze charakterizovat jako osobnosti spíše extrovertní, obrácené svojí reaktivitou navenek. Projevuje se zde často zvýšená dráždivost, snížená schopnost koncentrace, sklony k impulzivité a dramatizování spolu se zvýšenou sebestředností. Zvýšená aktivita, projevovaná nevhodným způsobem vede k problémům již ve školním věku a později pak i ke konfliktům s okolím až agresivním projevům. Psychiatrická terminologie hovoří o osobách anomálních, o osobnostech s psychopatickým vývojem. Pro jedince takto strukturované bývá významným zážitkem setkání s drogami tlumivého typu, především s opiáty. Dochází u nich k prožití nepoznaného stavu vnitřního klidu a míru, relaxaci a harmonii s okolím. (J. Presl, 1995, s. 49)

3.2.1 Vlivy prostředí

Jde o faktory, které se podílejí na vzniku problémů s drogami či závislosti nejvýznamněji. Do této široké skupiny lze vlastně zařadit působení všeho, co nás obklopuje. Rodiče a sourozenci, vrstevníci, parta, škola, zaměstnání, vojenská služba, působení společnosti jako takové svými hromadnými sdělovacími prostředky (rozhlas, televize, tisk), veřejné mínění atd. jsou všechno faktory, které formují náš postoj k světu, a proto také k návykovým látkám obecně. dále pak k osobám, které drogy berou, k prevenci, léčbě a represivnímu působení – prostě k drogám jako celku. Dominantním prvkem působícím na vznik drogového problému se zdá být v rodině matka. Otec často není vůbec přítomen, a pokud je, pak funguje spíše v pozadí, mnohdy stereotypně jedním způsobem. (J. Presl, 1995, s. 51)

Dalším významným faktorem zvyšujícím riziko drogového problému je vliv vrstevníků, kamarádů, part či různě strukturovaných společenství. Tento faktor ovšem působí oběma směry. (J. Presl, 1995, s. 53)

Vliv názorů stejně starých dětí nebo dospívajících stejně jako snaha se jim vyrovnat, překonat je, nebo upoutat jejich pozornost, jsou nepochybně jedním z mnoha faktorů podílejících se na tom, že dítě začne drogy užívat. Výběr kamarádů, známých, čas s nimi trávený, způsob trávení času – to jsou velká bitevní pole konfliktů dospívání. Není divu, že zatímco někteří rodiče sledují vztahy jejich dítěte nadměrně úzkostlivě a kontrolují vše, jiní váhají s každou otázkou, aby mu nezasahovali do života příliš často tak, jako to zase dělali jejich rodiče.

V době dospívání je vliv kamarádů či vrstevníků na dítě obrovský. Někdy se je snaží napodobovat, jindy se od nich lišit a nebo je předstihnout. I samotář je obvykle ten, kdo pouze vzdal své úsilí získat si kamarády, jejich zájem, přátelství a ocenění. Pokud tito kamarádi žijí rizikovým životním stylem, představují zvýšené riziko i pro vaše dítě.

Tlak skupiny vrstevníků se uplatňuje mnoha způsoby. Pro dítě není nijak snadné jim odolat, udržet si vlastní dosud nehotovou identitu, žít zdravě a správně, jak chtějí rodiče. Jedinec – zvláště ten, který si není zvláště jistý sám sebou, hledá přirozeně jakékoliv cesty, jak dosáhnout mezi vrstevníky dobrého postavení.

Co se drog týče – někdo může začít vynikat tím, že má na ně peníze, jiný zná starší a zkušenější kamarády, další se nebojí si píchnout jehlu do žíly, jiný zase dokáže na internetu najít zajímavé novinky. Nejrizikovější jsou skupiny mladých, ve kterých je užívání drog jednoznačně normální – a ti, kteří je neužívají, jsou pak odsouzeni k posměchu, ponižování nebo odmítání. V případě, že dotyčný nemá k dispozici žádnou jinou pro něj zajímavou skupinu, je zatlačen do kouta.

Každý extrém vede k problémům. Nadměrná kontrola a vliv rodičů může dítě zbavit možnosti, aby se samo učilo poznávat lidi a jejich kvality, může je také dotlačit k velmi rafinovaným způsobům, jak své vztahy tajit. Nedostatečná péče a pozornost však dítě ponechává v situaci, kdy si opravdu nemusí vědět rady nebo nezná míru, za kterou už nemá jít.

Některé z otázek rodičů na toto téma bývají tak časté, že je uvádíme jako typicky problematické okruhy:

Mám právo znát kamarády svého dítěte?

Ano, ale záleží na tom, jakým způsobem je poznáváte. Když rodiče znají kamarády svého dítěte, znamená to, že je jejich dítě zajímá, že jsou schopni tento zájem dát najevo. Pokud nejde jen o detektivní zjišťování a kritiku, také to znamená, že je s jejich dítětem i něco spojuje. Mohou tak i dát najevo, že jsou rádi, že jejich dítě umí navazovat vztahy a být pro ostatní důležité.

Opět platí, že zájem o kamarády dítěte může způsobit méně problémů než nezájem. (M. Hajný, internet, <http://www.odrogách.cz>, Vliv party a vrstevníků)

3.2.3 Droga a její charakteristika

Je zřejmé, že pokud by kolem nás neexistovaly žádné návykové látky ovlivňující psychiku, drogový problém by těžko vznikal. v naší civilizaci je ale taková situace vyloučena a nezdá se, že by v tom budoucnost mohla cokoli změnit. Experimenty státní moci s cílem ochránit občana před zlem návykových látek skončily vždy tragicky. Historickým příkladem jsou zde léta alkoholové prohibice v USA, která vedla pouze ke vzniku organizovaného zločinu v takové míře, že stát nakonec od prohibičních opatření ustoupil.

Smiřme se s tím, že drogy jsou všude kolem nás a těch ilegálních bude stále více a budou stále více vidět. Stát nás neochrání. Jedinou pomocí je si pomoci sami. Znat realitu a její rizika. Umět odmítnout. Umět zvolit menší zlo, pokud je to nutné. Přijmout zodpovědnost za vlastní chování. Zde vidím klíč k tomu, jak omezit působení výše zmíněného faktoru na minimum. (J. Presl, 1995, s. 59)

3 Následky zneužívání drog

Jedním z hlavních rizik je možná ztráta kontroly nad původně občasnou konzumací a postupný vznik závislosti. Tohle riziko tu je a je přítomno u každé drogy i u těch nejvíce tolerovaných a zdánlivě zcela neškodných. (J. Presl, 1995. s. 10)

Na začátku se smířme s jedním faktem – užívání drog nemá jednu jedinou příčinu platnou pro všechny, kdo s užíváním drog začínají. Je jich mnoho a u různých lidí převažují různé. Nejčastěji se zdůrazňují jako příčiny skupiny vlastností, kterou drogy a jejich užívání zpočátku nepochybně mají. (M. Hajný, 2001. s. 11)

4. 1 Společné znaky škodlivého užívání návykových látek

Závažné je pokud se u jedince vyskytuje více těchto známek současně. Ale třeba i jen jedna jediná z nich je důvodem k zamyšlení.

Patří sem:

- nález drogy nebo pomůcek k jejich využití
- změna či ztráta přátel a kamarádů, náhlé izolování se od vrstevníků
- seznámení se s nevhodnými lidmi, většinou staršími
- ztotožňování se s drogovou kulturou
- náhlé zhoršení vzhledu
- náhlé zhoršení prospěchu a chování
- neomluvené hodiny a pozdní příchody do školy
- větší náladovost, úzkostné stavy
- náhlé zhoršení chování, agresivita, konfliktnost
- ztráta kvalitních zájmů a zálib
- viditelná únava a spavost při vyučování
- krádeže ve třídě a v domácnosti
- jasný důkaz nálezů toxických látek v moči
- podrážděnost a nervozita

Drogu lze asi chápat jako každou látku, ať již přírodní nebo syntetickou, která splňuje dva základní požadavky:

1. Má tzv. psychotropní účinek, tj. ovlivňuje nějakým způsobem naše prožívání okolní reality, mění naše „vnitřní“ naladění - působí na psychiku.
2. Může vyvolat závislost, má tedy něco, co se z nedostatku vhodnějšího pojmenování někdy označuje jako „potenciál závislosti“.

Drogami různého typu jsem obklopeni na každém kroku. Jedná se o takzvané drogy „legální“. Jde především o alkohol, kávu, tabákové výrobky.

Různé drogy jsou spojeny s různou mírou rizika. Jedním z hlavních rizik je možná ztráta kontroly nad původně občasnou konzumací a postupný vznik závislosti. Právě toto slouží jako hlavní kritérium pro dělení drog na tzv. měkké a tvrdé, či lehké a těžké.

(K. Nešpor, 1997, s. 35)

5 Rozdělení drog podle rizika vzniku závislosti

Z tohoto hlediska je možno drogy rozdělit do dvou základních skupin:

Drogy měkké (drogy s akceptovaným rizikem), mezi které zařazujeme například kávu, tabákové výrobky, produkty konopí a drogu nejužívanější v naší společnosti – alkohol. U alkoholu je hranice již sporná. Podle negativního účinku nadměrného užívání alkoholu na tělesné a duševní zdraví patří na rozhraní měkkých a tvrdých drog.

Drogy tvrdé (drogy s neakceptovaným rizikem), kam patří heroin, kokain, crack a pervitin. U těchto drog je riziko vzniku závislosti jednoznačně vysoké.

5.1 Stimulační drogy

Základním efektem je celková stimulace, povzbuzení, odstranění únavy (metanfetamin - Pervitin - „perník“, „pěčko“, kokain, crack, extasy).

Psychostimulancia všeobecně zvyšují psychomotorické tempo a bdělost (vigilitu), především urychlením myšlení, zvýšenou nabídkou asociací a výbavností paměti (na úkor přesnosti). Zkracují spánek a zahánějí únavu, vyvolávají euforii a velmi příjemný pocit síly (duševní i tělesné) a energie. Snižují chuť k jídlu.

Užívání stimulantů na počátku drogové kariéry bývá víkendové na různých "party", typicky v tzv. jízdách, tj. několikadenní opakované užití vždy, když účinek předchozí dávky vyprchá. Denní užívání je méně časté.

Látky této skupiny nevyvolávají tělesnou závislost, "jen" závislost psychickou. Ta se vyznačuje především cravingem (dychtěním po látce, resp. jejím účinku). Je důležité si uvědomit, že psychická závislost je v zásadě vážnějším následkem než závislost fyzická, protože zatímco fyzické závislosti je možné >se zbavit relativně krátkodobým pobytem na detoxifikační jednotce, psychická závislost je důvodem relativně dlouhé léčby a handicapuje uživatele při jakémkoli dalším užití látky, a to i z terapeutických důvodů. Nadužívání psychostimulancií (pervitin, amfetamin, kokain atd.), buď dlouhodobé nebo jednorázově vysoká dávka, může vést k toxické psychóze. Podobným rizikem jsou zatíženy také halucinogenní látky (LSD, psilocybin atd.). Stav se většinou objevuje pod obrazem paranoidního či paranoidně-halucinatorního syndromu („střha“).

Rizika: častější úrazy, poškození srdce, jater...

(internet<http://www.sananim.cz/dis/http://knihovna.adam.cz/drogy99/stim-ilg.htm>).

5.2 Opiáty

Oslabují mozek a mají za následek pocity potěšení, síly a nadřazenosti. K nejčastěji zneužívaným látkám této skupiny patří heroin (příloha č. 1), opium, morfium, dolsin, kodein „braun – směs derivátů kodeinu, morfium.

Účinky: Desítky minut až hodin trvajícím stavem tichého obmáknutí následovaný kocovinou. Po požití se objevuje zúžení zornic a celkový útlum. Charakteristická je voskově bílá barva kůže, celkové tělesné a duševní chýtrání.

Rizika: nebezpečí předávkování, při kombinaci s jinými látkami (např. alkohol) život ohrožující otravy i při nižších dávkách, šok, alergie, otok plic, otrava příměsemi.

(K. Nešpor, L. Csémy, H. Pernicová, 1998, s. 22)

5.3 Konopí a jeho produkty

Dlouhodobější příjem drogy vede ke kolísání nálad, zhoršení schopnosti soustředění, neobratnost (hašiš, marihuana – příloha č. 2). Marihuana je vlastně název drogy získané z rostliny Konopí (*Cannabis Sativa*) Bývají to především sušené listy a

květy. Tvrdí se, že účinné látky obsahují pouze samičí rostliny, ale to není pravda. Samčí rostliny obsahují THC též, ovšem v menším množství.

Účinky:

- Psychoaktivní efekty závisí na způsobu přípravy, kvalitě rostliny, velikosti dávky, způsobu aplikace, apod.
- Dávno zapomenuté příběhy se vybavují, vynořují se myšlenky bez zjevných souvislostí. Nedokážete určit jak jste se dostali od předchozí myšlenky k té další, změněno vnímání času a někdy i vnímání prostoru. Při velkých dávkách se mohou objevit zrakové i sluchové halucinace. Euforie, nabuzenost, pocit štěstí, veselost, smavost jsou téměř pravidlem. Občas se může objevit v závěrečných stádiích deprese. Impulsivní chování, útlum násilí a agresivity.
- Velmi komicky působí, když v půli věty zapomenete, co jste vlastně chtěli říct.

Doba působení:

- Marihuana začíná působit po několika minutách při kouření a po asi 40-50 minutách při perorálním užití.
- Účinek přetrvává po dobu 1-5 hodin. Při perorální užití je účinek delší.

Dávkování:

- Jelikož množství účinných látek v rostlině závisí na mnoha faktorech, nelze přesně stanovit množství marihuany nutné k vyvolání efektu.
- Na předávkování marihuanou dosud nikdo nezemřel. Bylo by potřeba vykouřit, nebo sníst několik kilogramů drogy. :-) Na zabití myši je třeba 40000 krát větší dávka než je běžná dávka pro člověka.

Aplikace:

- Nejčastěji kouření. Vlastnoručně vyrobené cigarety (joint), dýmky (čilum, šlukovka), vodní dýmky. V případě nouze kouření z plechovky, pomocí kýble s vodou a láhve od coly, z vydlabaného jablka...
- **Gravitační dýmka (provedení ala kýblcola)**
  - Vezmi kýbl, naplň jej studenou vodou.

- Vezmi dvoulitrovou plastickou láhev od Coca Coly či jiného nápoje a uřež jí dno.
- Ponoř láhev uřezaným dnem do vody v kýblu. Z vody bude vyčnívat pouze několik centimetrů hrdla.
- Na hrdlo láhve umísti nějaké sítko, prostě něco, do čeho lze umístit marihuanu a co má vespod dírky.
- Zapal marihuanu.
- Pomalu vytahuj láhev z vody.
- Jak se snižuje hladina vody, na její místo je do láhve nasáván kouř.
- Nasávej, nasávej...
- ...až je spálena všechna tráva, nebo až je láhev plná.
- Odstraň z hrdla sítko a přilož k němu svou dýchací soustavu.
- Láhev opět pomalu zatlačuj do vody. Voda vytlačí kouř do tvých plic.
- Kouř se mezitím zchladil.
- Znalci užívají speciálních dýmek, (vaporizeur) kde se marihuana nezahřívá přímo plamenem. Zahřívá se na teplotu blízkou vzplanutí. Plamen totiž ničí část oněch žádoucích látek.
- Zajímavě zní způsob zvaný powerhit. Zatímco jeden člověk kouř saje, ostatní foukají na rozžhavenou špičku jeho jointu.
- Nekouří se stonek ani semena. Obsahují buď velmi málo, nebo vůbec žádné THC.
- Dýmky pro kouření marihuany musí být odolnější proti žáru, než dýmky určené ke kouření tabáku. Zatímco tabák sám trvale doutná, konopí stále vyhasíná, takže se musí často zapalovat.
- Dýmky pro kouření hašiše a hašišového oleje, se nahřívají zespodu.
- Lze i jíst. THC je rozpustné v alkoholu a tucích a navíc před vstupem do organismu musí projít tepelnou úpravou, takže se marihuana různě vaří. Základem většiny receptů je máslo, se kterým pak lze například péct.
- K dispozici jsou recepty
- Hašiš se kouří, nebo užívá perorálně. Pro potlačení výrazné chuti se pije v kapučínu, nebo rozmíchává v jogurtu.

- Běžná dávka hašiše je 1.5 až 2 gramy perorálně nebo 1g pro kouření.

Míchání:

- Vylouhováním rostliny v alkoholu (vodka) po několik dní, vznikne zeleně zbarvený alkohol, který ohavně smrdí a nazývá se zelený drak.
- Často se míchá s LSD.

Vzhled:

- Jako sušená rostlina.

Cena za dávku:

- Nejčastěji zdarma od kamaráda, nebo vlastní pěstování.
- Na ulici jeden joint 20-40 Kč.
- Gram hašiše 100-150 Kč.

Rizika: zhoubné nádory v oblasti dutiny ústní, hltanu a jícnu, riziko neplodnosti u mužů a poškození plodu u těhotných žen.

(internet, <http://drogy.jinak.cz>)

5.4 Halucinogenní drogy

Jedná se v zásadě o skupinu látek jednak přírodních, jednak syntetických, jejichž základním efektem při požití je změna vnímání. Vnímání je porušeno do různé hloubky a intenzita změny může vyvolat obraz toxické halucinatorní psychózy – závažného stavu srovnatelného s těžkými duševními onemocněními. Mezi nejčastější patří LSD, lysohlávka (příloha č. 2) česká, T, nebo „téčko“. (J. Presl, 1995, s.39)

Účinky: Změněné vnímání, halucinace, zvýšení krevního tlaku a tepu.

Rizika: Možný rozvoj psychické poruchy, „flashback“ (návrat příznaků i po delší abstinenci), nespavost, slabost, neklid, deprese, úzkost.

(M. Hajný, 2001, s. 18)

5.5 Těkavé látky

Ředidla, lepidla a další chemické látky, které mají těkavý charakter. Hlavním očekávaným efektem je okamžik euforie, změněné vnímání (barvy, zvuky) hraničící s halucinacemi. Zneužívané látky jsou obvykle běžně dostupné v obchodech (toluen, vulkan, benzin...). Čičači je vdechují z napuštěné látky, igelitového pytlíku či přímo z lahve.

Rizika: narušení sliznice, dýchacího aparátu, poškození mozku a srdečního svalu, snadné předávkování, porucha jaterní činnosti, degradace osobnosti.

(M. Hajný, 2001, s. 21)

5.6 Drogy a AIDS

Narkomani, kteří si vpichují drogy do žil, se vystavují nebezpečí získání viru AIDS, jestliže používají společně kontaminované jehly. Proto je patrna tendence brát drogy i méně rizikovými způsoby.

(J. Presl, 1995, s. 71)

5.7 Sedativa, hypnotika, analgetika, anxiolytika, spasmolytika (léky s tlumivým účinkem)

V terapeutických dávkách se tyto preparáty užívají v medicíně k navození spánku, ke zklidnění, potlačení strachu, bolesti, křečí a k uvolnění svalového napětí.

Mohou být ale zneužívány i pro vyvolání pocitů euforické nálady, povzbuzení, příjemného vzrušení, čilosti, bdělosti a paradoxně zvýšené aktivity. Jindy jsou konzumovány na „dojezd“, uklidnění po stimulancích, nejsou-li k dispozici opiáty (heroin). Řadíme sem jak čisté látky, tak i léky, kde se uplatňují ve směsích.

Delší zneužívání provázejí: počáteční zvýšená aktivita a hovornost, později útlum, ospalost, emoční nestálost, zhoršená koncentrace pozornosti, zpomalení reakcí (mj. nebezpečí v průmyslu a dopravě), poruchy paměti a intelektu, apatie, neschopnost zastávat dřívější povinnosti a úkony, ztráta vazeb s nejbližším okolím, úbytek na váze, poruchy motoriky, časté pády a poruchy řeči. Hrozí poruchy činnosti orgánů trávicí a vylučovací soustavy, v graviditě zpomalení vývoje plodu.

Lze je zneužívat obvykle jako tablety, polykají se ústy. Mohou se vyskytovat rovněž jako kapky, injekce nebo čípky.

Těžká intoxikace s komatem mohou vzniknout již po 5-10násobné terapeutické dávce. Zvláště nebezpečné jsou v tomto směru barbituráty, kde otrava může končit smrtelně. Je třeba hlídat podávání těchto léků, pokud jsou předepsány lékařem a vyvarovat se jejich kombinace s jinými látkami (např. s alkoholem) a samoléčitelství. Při delším zneužívání nelze preparáty vysazovat nárazově, neboť hrozí riziko epileptického záchvatu, poruchy psychické rovnováhy a selhání základních životních funkcí.

Při zjištění intoxikace pečujeme o dýchání a krevní oběh, zajistíme dozor. Je-li postižený při vědomí, snažíme se o vyvolání zvracení, abychom odstranili ze žaludku zbytky léků.

6 První pomoc při vzniku drogového problému

Základním pravidlem je přijmout zjištění o výskytu drogového problému v rodině či blízkém okolí - bez paniky. K tomu, abychom riziko výskytu drogových problémů v rodině omezili na minimum, bychom si měli pamatovat „desatero“ dobrých rad:

1. Mluvit s dětmi o všech drogách legálních či nelegálních.
2. Učit se skutečně poslouchat děti.
3. Pomoci svému dítěti nalézt a udržet sebedůvěru.
4. Pomozte svému dítěti vytvořit si pevný hodnotový systém.
5. Stát se pozitivním příkladem v postoji vůči drogám (včetně alkoholu a tabáku).
6. Pomoci svému dítěti zvládat negativní tlaky ze strany jeho vrstevníků.
7. Podporovat pozitivní aktivity svého dítěte.
8. Nebát se přiznat nevědomost.
9. Spojit se s ostatními rodiči.
10. Vyhledat pomoc pracoviště s dobrou pověstí v drogové závislosti.

(J. Presl, 1995, s. 73)

7 Návrhy řešení

Jestliže je dítě pod vlivem drog a hrozí otrava, volat lékaře. Požívání drog není trestné, a proto dítěti žádný vážný soudní postih nehrozí. S dítětem pod vlivem drog nemá smysl se hádat. Vážný rozhovor odložit na pozdější dobu. Lékaře volat i tehdy, jestliže účinek drogy odezněl, ale přetrvávají duševní problémy jako halucinace nebo pocity pronásledování.

Nespoléhat na zázračné okamžité řešení, ale spíše na dlouhodobou výchovnou strategii. Jejím základem je nepodporovat a neusnadňovat pokračující braní drog, naopak odměňovat každou změnu k lepšímu a povzbuzovat k ní. To, že taková strategie nepřináší vždy okamžitý prospěch, ještě neznamená, že je neúčinná. Může se jednat o závažný problém, jehož řešení vyžaduje více času a spojenců.

Vytvořit zdravá pravidla. Dítě by mělo vědět, jaké předvídatelné důsledky bude mít jeho jednání. Mělo by mu být jasné, že je výhodnější, když se bude chovat přijatelně. Jestliže není dospívající ochoten ke změně, měl by nést důsledky.

Předcházet nudě, trávit s dítětem více času. Měli bychom mít přehled, kde je, co dělá, zamyslet se nad jeho denním programem a životním stylem. Pomoci mu odpoutat se od nevhodné společnosti. To má pro překonání problému podstatný význam.

Posilovat sebevědomí dítěte. Najít a udržet rovnováhu mezi kritickým postojem vůči chování dítěte a respektem vůči jeho osobnosti a lásce k němu. Je nutné oceňovat třeba drobné pokroky a změny k lepšímu. Je také třeba vidět silné stránky dítěte, jeho možnosti a dobré záliby, které má možná z předchozí doby a na které se dá navázat.

Spolupracovat s dalšími dospělými. Velmi důležitá je spolupráce v rodině. Rodiče by se měli ve výchově problémového dítěte dokázat domluvit. Důležitá je i spolupráce v rámci širší rodiny (babička, dědeček...), spolupráce s léčebnými zařízeními, školou ... (K. Nešpor, 1996, s. 39)

7.1 Legislativa

Trestní zákon

Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů

§ 187

1) Kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabízí, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.

2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, nebo ve větším rozsahu, nebo

b) spáchá-li takový čin vůči osobě mladší než osmnáct let.

3) Odnětím svobody na osm až dvanáct let bude pachatel potrestán,

a) získá-li činem uvedeným v odstavci 1 značný prospěch,

- b) spáchá-li takový čin vůči osobě mladší patnácti let, nebo
  - c) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví.
- 4) Odnětím svobody na deset až patnáct let bude pachatel potrestán,
- a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví více osob nebo smrt,
  - b) získá-li takovým činem prospěch velkého rozsahu, nebo
  - c) spáchá-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech.

§ 187a

- 1) Kdo bez povolení přechovává omamnou nebo psychotropní látku nebo jed v množství větším než malém, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.
- 2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve větším rozsahu.

§ 188

- 1) Kdo vyrobí, sobě nebo jinému opatří anebo přechovává předmět určený k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky, přípravku obsahujícího omamnou nebo psychotropní látku nebo jedu, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.
- 2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán,
- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve větším rozsahu,
  - b) spáchá-li takový čin vůči osobě mladší než osmnáct let, nebo
  - c) získá-li takovým činem značný prospěch.

§ 188a

Šíření toxikomanie

- 1) Kdo svádí jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu nebo ho v tom podporuje anebo kdo zneužívání takové látky jinak podněcuje nebo šíří, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.
- 2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 vůči osobě mladší než osmnáct let.

Přestupkový zákon

§ 30

Přestupky na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi

1) Přestupku se dopustí ten, kdo

a) prodá, podá nebo jinak umožní požití alkoholického nápoje osobě zjevně ovlivněné alkoholickým nápojem nebo jinou návykovou látkou, osobě mladší osmnácti let nebo osobě o níž ví, že bude vykonávat zaměstnání nebo jinou činnost, při níž by mohla ohrozit zdraví lidí nebo poškodit majetek,

b) neoprávněně prodá, podá nebo jinak umožní druhé osobě škodlivé užívání jiné návykové látky než jsou omamné látky, psychotropní látky a alkohol,

c) se nepodrobí opatření postihujícímu nadměrné požívání alkoholických nápojů nebo užívání jiných návykových látek,

d) úmyslně vyrobí líh nebo destilát bez povolení anebo úmyslně líh nebo destilát bez povolení vyrobený přechovává nebo uvádí do oběhu,

e) úmyslně umožňuje požívání alkoholických nápojů nebo užívání jiných návykových látek než látek omamných a psychotropních osobě mladší osmnácti let, ohrožuje-li tím její tělesný nebo mravní vývoj,

f) umožňuje neoprávněně požívání omamných a psychotropních látek osobě mladší osmnácti let, nejde-li o čin přísněji trestný,

g) požije alkoholický nápoj nebo užije jinou návykovou látku, ačkoliv ví, že bude vykonávat zaměstnání nebo jinou činnost, při níž by mohl ohrozit zdraví lidí nebo poškodit majetek,

h) po požití alkoholického nápoje nebo užití jiné návykové látky vykonává činnost uvedenou v písmenu g), h) ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil požitím alkoholického nápoje nebo užitím jiné návykové látky, vykonává činnost uvedenou v písmenu g),

i) při výkonu činnosti, při níž by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo poškodit majetek, odmítne podrobit se dechové zkoušce nebo, byla-li dechová zkouška pozitivní, se odmítne podrobit lékařskému vyšetření ke zjištění, zda není ovlivněn alkoholem nebo jinou návykovou látkou, ač to nebylo spojeno s nebezpečím pro jeho zdraví,

j) neoprávněně přechovává v malém množství pro svoji potřebu omamnou nebo psychotropní látku.

- 2) Za přešupek podle odstavee 1 písm. a) až d) lze uložít pokutu do 3000 Kč,**
za přešupek podle odstavee 1 písm. e) až g) pokutu do 5000 Kč a zákaz činnosti do
šesti měsíčů,
za přešupek podle odstavee 1 písm. h) pokutu do 10 000 Kč a zákaz činnosti do
jednoho roku,
za přešupek podle odstavee 1 písm. ch) a i) pokutu do 15 000 Kč a zákaz činnosti do
dvou let a
za přešupek podle odstavee 1 písm. j) pokutu do 15 000 Kč.

8 Praktická část

V posledních letech můžeme sledovat více či méně ostré diskuse o míře škodlivých účinků konopných drog, především marihuany, a to jak ve sdělovacích prostředcích, tak především na Internetu. V červnu 2004 Česká televize vysílala Noc s Andělem, kde byl dán prostor pouze osobám propagující volné pěstování konopí, konzumaci konopných produktů a užívání marihuany. Poněkud širší spektrum informací lze nalézt na Internetu, kde vedle sebe funguje řada drogových serverů, poskytujících informace o návykových látkách, prevencí, léčbě drogových závislostí a podobně.

Některé z nich lze považovat přinejmenším za „pochybné“, na hranici zákona, neboť zveřejňují články od užívání marihuany po přímé návody a doporučení k pěstování rostlin a užívání této nelegální drogy.

Někteří lidé pojem návyková látka slučují pouze se slovy jako jsou pervitin, kokain, extáze, heroin a konopí. Tito lidé ale zapomínají na skutečnost, že návyková látka je širší pojem, kdy se jí rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobící nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.

Cílem praktické části je zjistit pomocí dotazníku a rozhovoru situaci informovanosti o drogách, o zkušenostech a experimentování s návykovými látkami učňů 1. ročníků odborných učilišť.

Předpokladem práce je teoretická i praktická znalost zneužívání návykových látek učňů 1. ročníků odborných učilišť.

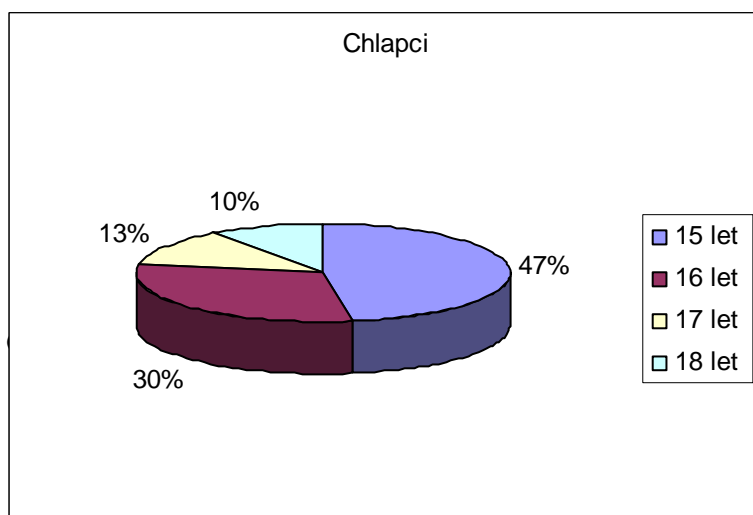
8. 1 Popis výběrového vzorku

Ve vybraném vzorku bylo celkem 80 respondentů z Odborného učiliště Jirkov z toho 40 chlapců a 40 děvčat z odborného učiliště prvních ročníků ve věku 15, 16, 17 a 18 let.

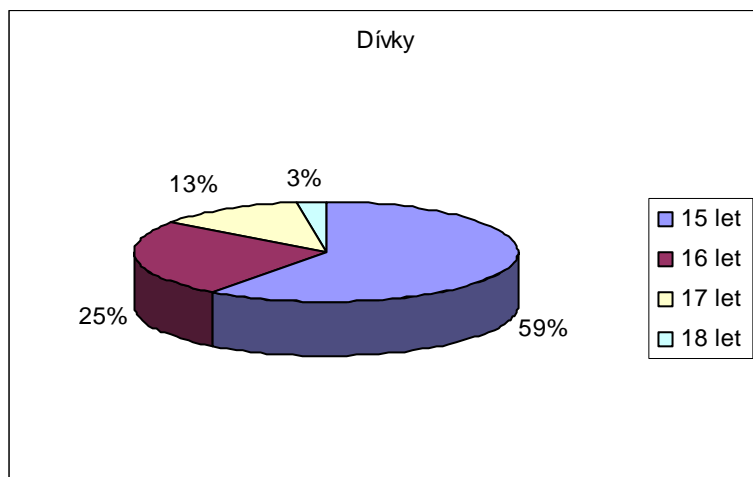
Tabulka č. 1: Popis výběrového vzorku - chlapci a dívky

Počet respondentů				
	15 let	16 let	17 let	18 let
Chlapci	19	12	5	4
Dívky	24	10	5	1

Graf č. 1: Výběrový vzorek – chlapci

Graf č. 2: Výběrový vzorek – dívky

8.2 Použité metody

8.2.1 Dotazník

Dotazník je méně časově náročný než rozhovor. Při sestavování dotazníků je třeba promyslet a přesně určit hlavní cíl dotazníkového průzkumu, logicky a stylisticky správně připravit konkrétní otázky a před definitivní aplikací dotazníku provést pilotáž na menším počtu zkoumaných osob, která nám pomůže provést poslední úpravy dotazníku. Otázky by měly být anonymní. Tím lze zvýšit upřímnost odpovědí.

Některá data uvedená v dotazníku je nutno si ověřit, nebo doplňovat rozhovorem.

Při sestavování dotazníku je nutno dbát na to, aby byl srozumitelný a neobsahoval sugestivní otázky.

8.2.2 Otázky v dotazníku mohou být: uzavřené, otevřené a škálové.

Uzavřené otázky, položky nabízejí tázanému volbu mezi dvěma či více možnými odpověďmi, např. ano - ne - nevím. Ačkoliv mají ustáleně alternativní položky v dosahování větší jednotnosti měření a tím i možnosti statistických závěrů, mají také své nevýhody. Především je to povrchnost. Bez dalších sond /např. jak to myslíte/ se nemohou dostat pod povrch odpovědi. Mohou také popouzet tázaného, který nemusí shledat žádnou z alternativ jako vhodnou. A navíc mohou odpověď vynucovat. Tázaný může zvolit nějakou alternativu, jen aby zakryl nevědomost, nebo může zvolit alternativu, která přesně nereprezentuje skutečná fakta a názory.

Otevřené otázky (resp. otázky s otevřeným zakončením) dávají odpovědím tázaného širší vztahový rámec. Kladou málo omezení na odpovědi, mohou ukázat na důležité vztahy a souvislosti. Otázky tohoto typu jsou pružné, mají možnost prohlubování. Dotazování dávají někdy nečekané odpovědi. Umožňují sondováním objasnit nedorozumění, umožňují podnítit spolupráci a dosáhnout kontaktu (raportu) tazatele s tázaným, mohou ukázat na možnost vztahů a hypotéz. Dotazování dávají někdy na tyto otázky nečekané odpovědi, které mohou naznačit existenci původně nepředvídaných vztahů.

8.2.3 Standardnost

Standardností rozumíme požadavek, aby byla identická metoda používána u různých osob za podmínek pro všechny osoby stejných. Předpokládá to unifikaci (sjednocení) a formalizaci všech důležitých podmínek vyšetření: stejné úkoly, stejnou případnou instrumentalizaci, dodržování jednotné instrukce a postupu, jakož i stejné vyhodnocování výsledků u všech zkoumaných osob podle stanovených norem. Normy chápeme jako typické reakce příslušného vzorku populace podle věku a pohlaví. Všechny tyto požadavky směřují k tomu, aby bylo možno srovnávat získané výsledky u různých zkoumaných osob. Dodržení těchto podmínek určuje také míru validity a spolehlivosti metody. Standardizace metody vyžaduje široký soubor pokusných osob (reprezentativní svazek).

8.3 Rozhovor

- interview je nejpřirozenější psychologickou metodou, patří k nejnáročnějším
- účelem psychologického rozhovoru je dozvědět se něco o tom, s kým mluvíme, o jeho povaze, postojích, názorech, prožívání, o citových stavech, zálibách

Psychologie používá metodu kontrolovaného rozhovoru, při němž je třeba si vymezit obsah rozhovoru, připravit si předem správně stylizované otázky.

Na počátku je důležité vytvořit ovzduší důvěry a uvolnění. Na vzbuzení důvěry je důležité vědět:

- nač, kdy a jak se ptát
- být věcný
- mnohé předem předpovídat
- na základě těchto informací být chopen taktnosti

8.3.1 Typy rozhovorů

individuální x skupinový

volný x řízený (nestandardizovaný x standardizovaný)

anamnestický, diagnostický, psychoterapeutický, pedagogický

8.3.2 Fáze rozhovoru

1. úvod – navození důvěry
2. vzestup a pokračování – od obecnějších otázek k podstatě problému
3. vrchol a rozuzlení – odkrytí jádra problému
4. závěr - uvolnění, uklidnění, domluva na další spolupráci
5. záznam rozhovoru – vyhodnocení

8.4 Stanovení předpokladů

Dotazník (příloha č. 3, 4) byl rozdělen do pěti částí:

1. část - byla zde zjišťována zkušenost s návykovými látkami a zda učni vědí, které produkty patří do návykových látek (otázkami č. 1 – 7)
2. část – byla zaměřena na přátele (otázkami č. 8 – 11)
4. část – se zabývá vlivem marihuany (otázkami č. 12 – 18)
5. část – zde byly návykové látky rozděleny do skupin a napsána četnost použití látek za posledních 30 dnů

Lze předpokládat, že žáci v prvních ročnících odborných učilišť se již setkali s návykovými látkami ať je to alkohol, tabák, marihuana nebo jiné drogy. Učni orientačně znají hodnotu jednoho jointu. Domníváme se, že každý z nich aspoň jednou užil marihuanu, neboť je tato droga nejlépe dostupná všem. Učni si ji mezi sebou prodávají a rozmnožují ze semínek. Pěstují ji doma za oknem nebo na zahrádce.

8.4.1 Metody sloužící ke zpracování dat

Tabulky – obsahují soubory dat, umožňují porovnání hodnot

Grafy – obsahují popis včetně legend, obsahují procentuální zastoupení, jsou použity grafy výsečové s prostorovým efektem v některých případech jsou použity grafy skupinové sloupcové porovnávající hodnoty pro různé kategorie.

8.5 Výsledky a jejich interpretace

1. část dotazníku - Byla zde zjišťována zkušenost s návykovými látkami a zda učni vědí, které produkty patří do návykových látek (otázkami č. 1 – 7). V této části nás zajímalo, zda žáci mají zkušenosti s návykovými látkami a s jakými. Z tohoto důvodu byl tento blok rozdělen na 4 části, v kterých byli žáci konkrétně dotazováni na alkohol, marihuanu, tabák a jiné drogy a na četnost jejich užití.

Otázka č. 1: Máš zkušenosti s návykovými látkami?

- ◆ Ano
- ◆ Ne

Lze předpokládat, že u chlapců bude pravděpodobnost, že mají zkušenosti s návykovými látkami větší než u dívek. U chlapců je předpoklad přes 80% a u dívek přes 60% zkušenost.

Tabulka č. 2: Máš zkušenosti s návykovými látkami?

Máš zkušenosti s návykovými látkami		
	ano	ne
chlapci	22	18
dívky	16	24

Graf č. 3

Graf č. 4

Máš zkušenosti s návykovými látkami?

- ◆ Ano
- ◆ Ne

Cíl otázky:

V první otázce bylo zjišťováno zda žáci prvních ročníků mají zkušenosti s návykovými látkami obecně (alkohol, marihuana, tabák, jiné drogy), jestli ví, co jsou to návykové látky.

Průběh a vyhodnocení:

Je patrné, že 55% chlapců (22) má zkušenosti s návykovými látkami a u děvčat je to 40% (12). Předpoklad se nepotvrdil. Otázkou č. 1 bylo zjištěno, že učni nemají tak velké zkušenosti s návykovými látkami, jak se předpokládalo. Toto zjištění bylo udivující neboť, když se učni baví mezi sebou je slyšet kdy se naposledy opili, kdy kouří nebo „hulí“ marihuanu. Také je možné, že učni nepovažují alkohol a tabák za návykovou látku.

Porovnání obou skupin:

Je zřejmé, že chlapci mají více zkušenosti (o 15% než děvčata) s návykovými látkami. Je to pravděpodobně dáno tím, že chlapci se sdružují více v pohostinských zařízení než děvčata a zde konzumují pivo.

Otázka č. 2: Alkohol

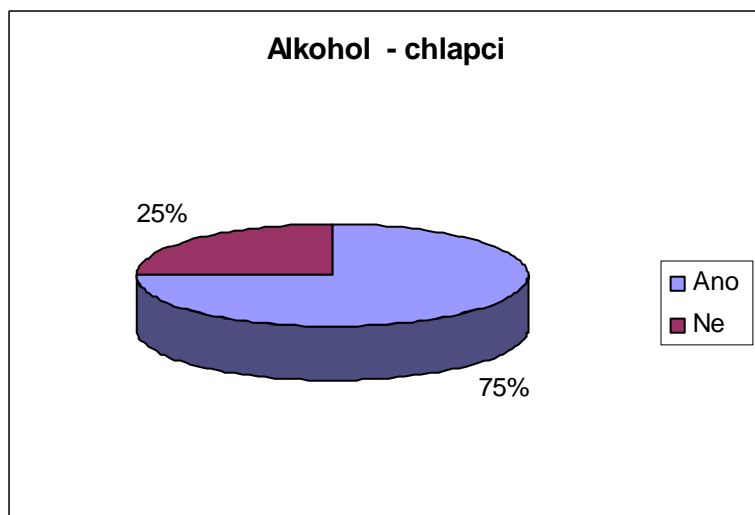
- ◆ Ano
- ◆ Ne

Lze předpokládat, že u chlapců bude spotřeba alkoholu asi 80%, u děvčat asi 30%.

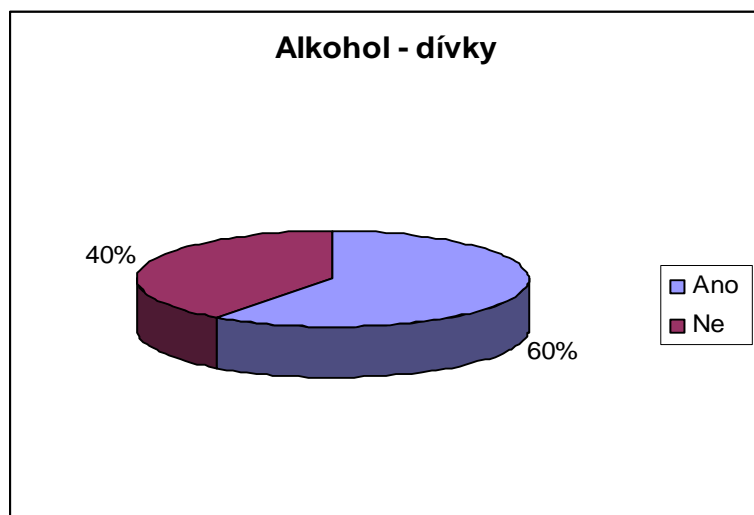
Tabulka č. 3

Alkohol		
	Ano	Ne
Chlapci	30	10
Dívky	24	16

Graf č. 5

Graf č. 6

Alkohol

- ◆ Ano
- ◆ Ne

Cíl otázky:

Ve druhé otázce učni odpovídali, zda požívají alkohol.

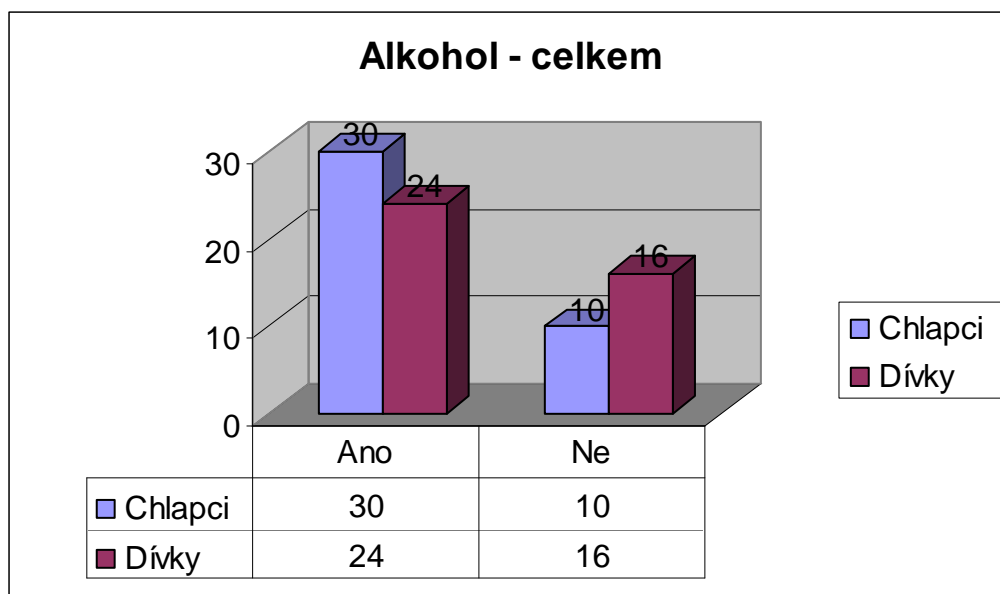
Průběh a vyhodnocení:

Z odpovědí je patrné, že 75% (30) chlapců požívají alkohol a 60% (18) děvčat. Předpoklad se nepotvrdil, neboť se předpokládalo, že rozdíl mezi chlapci a děvčaty bude až 50% a ve skutečnosti je rozdíl mezi oběma skupinami 17%.

Chlapci mají o 15% větší zkušenosti s alkoholem než děvčata. Je pravděpodobné, že je to dáno tím, že chlapci tráví více volného času v pohostinství než děvčata.

Porovnání obou skupin:

Graf č. 7

Z tohoto grafu je zřejmé, že chlapci mají větší zkušenosti s alkoholem než dívky, i když rozdíl není tak velký, jak se předpokládalo. Časté pití alkoholických nápojů udávají více chlapci, přičemž nejvíce preferovaným nápojem je u nich pivo. Důležitým faktorem ve spotřebě alkoholu jsou i velmi intenzivní reklamní kampaně výrobců a prodejců alkoholu a nízká cena alkoholických nápojů. Užívání alkoholu u mladistvých také podporuje nedodržování zákona ze strany prodejců. Kontrola věku konzumentů, by měla být důsledná.

Otázka č. 3: *Marihuana*

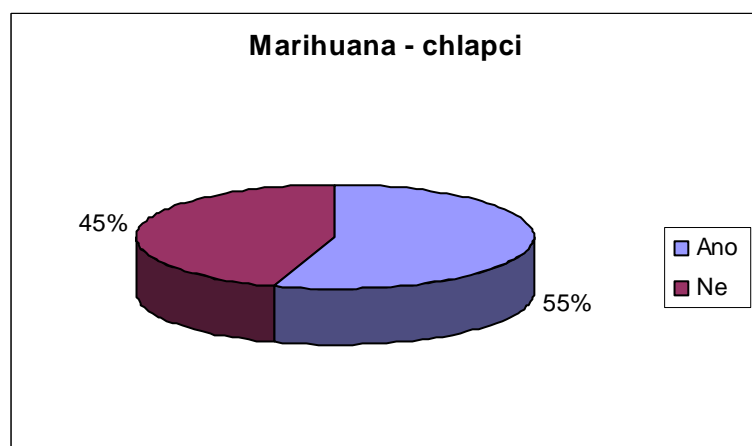
- ◆ Ano
- ◆ Ne

V této otázce lze předpokládat, že pohlaví učňů nebude mít velký vliv na to, zda učni mají zkušenosti s marihuanou. U chlapců bylo předpokládáno přes 50% a u dívek přes 40%.

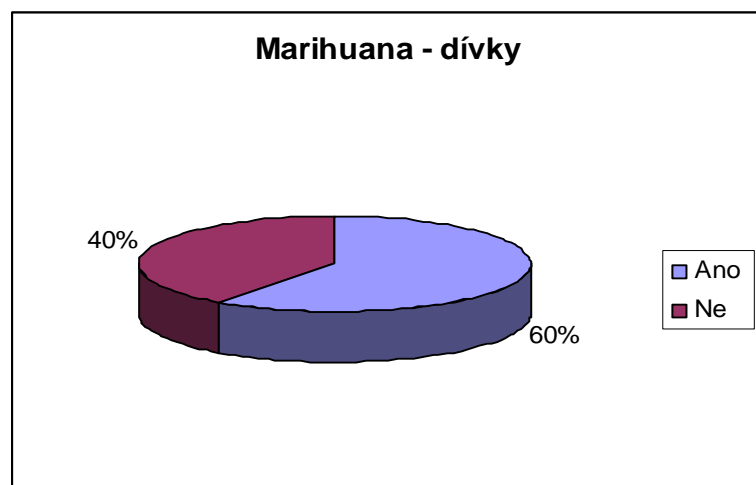
Tabulka č. 4

Marihuana		
	Ano	Ne
Chlapci	22	18
Dívky	24	16

Graf č. 8

Graf č. 9

Marihuana

- ◆ Ano
- ◆ Ne

Cíl otázky:

Cílem této otázky bylo zjistit, zda žáci mají zkušenosti s marihuanou. Není zde zjišťováno zda šlo o experiment nebo jestli tito žáci marihuanu kouří pravidelně. Tímto problémem se dotazník zabývá až v poslední části.

Průběh a vyhodnocení:

Z odpovědí je vidět, že se předpoklad (55%) (22 chlapců) potvrdil pouze u chlapců u dívek je nárůst oproti předpokladu o 20% tedy u dívek je skutečnost 60% (24 dívek).

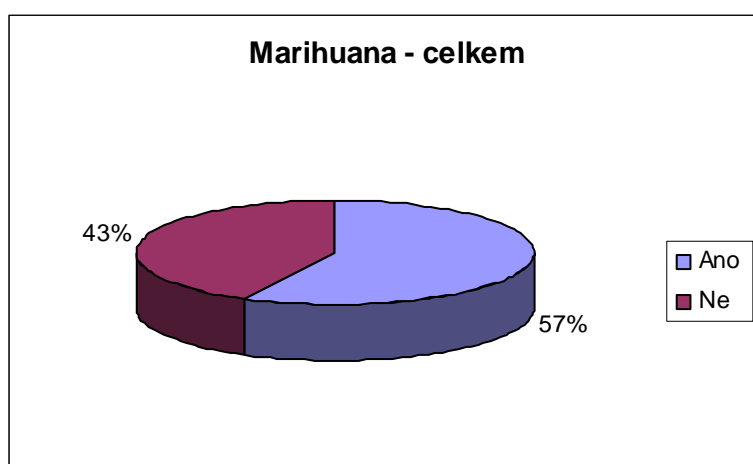
Porovnání obou skupin:

V porovnání obou skupin mají děvčata o 5% větší zkušenosti s marihuanou než chlapci. Co se marihuany týče 57% (46 respondentů) z dotazovaných již zkušenost z marihuanou má. Dosud nelegální drogu neužilo 43% (34 respondentů). Velká spotřeba nebo užívání marihuany je pravděpodobně dána snadnou dostupností a pro mladistvé i poměrně nízkou cenou.

Tabulka č. 5

Marihuana		
	Ano	Ne
celkem	46	34

Graf č. 10

Otázka č. 4: *Tabák*

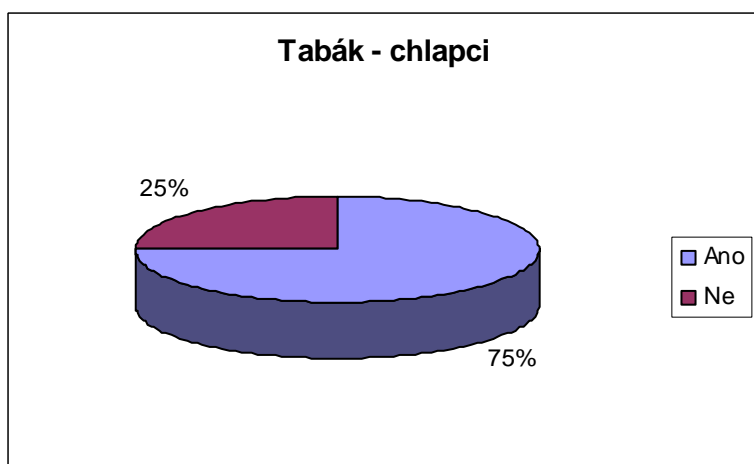
- ◆ Ano
- ◆ Ne

U chlapců bylo předpokládáno, že přes 40% má zkušenosti s tabákem a u dívek přes 60%. Předpoklad byl stanoven podle chování žáků. Častěji jsou vidět dívky s cigaretou v ústech než u chlapců.

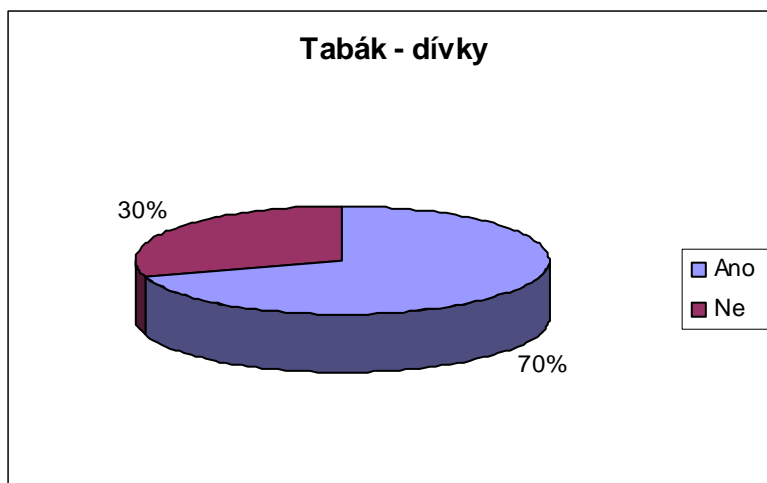
Tabulka č. 6

Tabák		
	Ano	Ne
chlapci	30	10
dívky	28	12

Graf č. 11

Graf č. 12

Tabák

- ◆ Ano
- ◆ Ne

Cíl otázky:

Cílem této otázky bylo zjistit zda žáci prvních ročníků mají zkušenosti s tabákem.

Průběh a vyhodnocení:

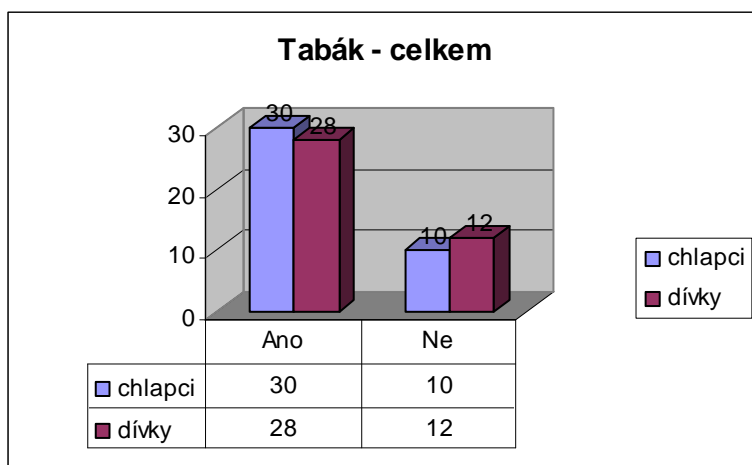
Předpoklad se nesplnil. Bylo v něm dáno, že chlapci nemají tak velké zkušenosti s tabákem jako dívky. Z grafu ovšem vyplývá, že u chlapců je to 75% (30 chlapců) a u dívek 70% (28 dívek).

Porovnání obou skupin:

V porovnání obou skupin není rozdíl mezi skupinou chlapců a děvčat, kteří mají zkušenosti s tabákem.

V tabulce i grafu je vidět porovnání mezi chlapci a děvčaty. Je zde přehledně zobrazen počet děvčat i chlapců to je 10 chlapců a 12 děvčat, kteří nemají žádné zkušenosti s tabákem a minimální rozdíl mezi chlapci a děvčaty, kteří mají zkušenosti s tabákovými výrobky.

Graf č. 13

Konzumace tabákových výrobků je u mladistvých velký problém. Kouří jejich rodiče – první cigarety vezmou rodičům, začínají v partě, cítí se být dospělejší.

Otázka č. 5: Jiné drogy

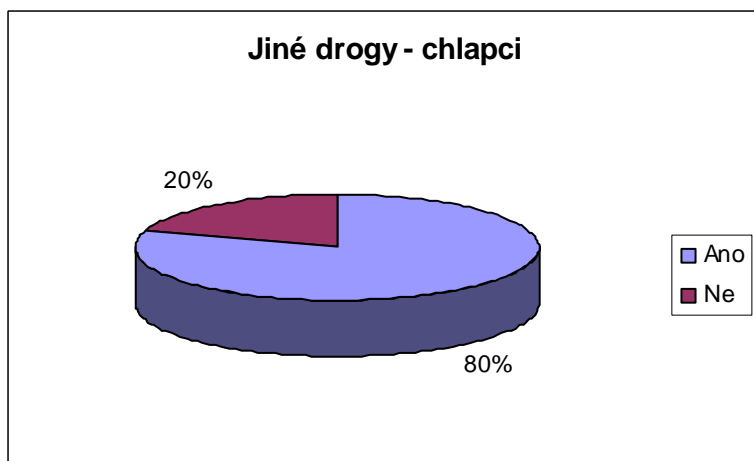
- ◆ Ano
- ◆ Ne

Lze předpokládat, že chlapci budou mít větší zkušenosti s ostatními drogami než děvčata. U chlapců bylo předpokládáno přes 60% a u děvčat 30%.

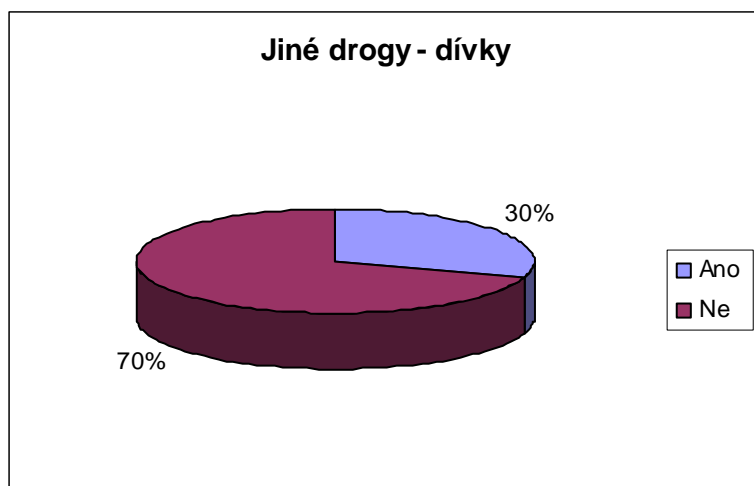
Tabulka č. 7

Jiné drogy		
	Ano	Ne
chlapci	32	8
dívky	12	28

Graf č. 14

Graf č. 15

Jiné drogy

- ◆ Ano
- ◆ Ne

Cíl otázky:

Cílem této otázky bylo zjistit zda žáci mají zkušenosti i s jinými drogami než marihuanou.

Průběh a vyhodnocení:

Předpoklad se splnil. Jak je vidět z tabulky i grafu chlapci mají větší zkušenosti s jinými drogami než děvčata. U chlapců je to 80% (30 chlapců) a u dívek 30% (12 dívek).

Porovnání obou skupin:

V porovnání obou skupin je patrné, že chlapci mají větší zkušenosti s jinými drogami. Je to pravděpodobně dáno tím, že chlapci se více shromažďují v partách, kde experimentují i s jinými drogami než je marihuana. Mají pocit, že kouření marihuany jim již nestačí a proto přecházejí na jiné drogy, které jim přivodí lepší náladu nebo také proto, aby do party zapadly a neodlišovali se.

V obecné poloze vztahu ke drogám lze předpokládat existenci tří základních skupin mládeže. První, která prochází obdobím dospívání bez jakéhokoliv kontaktu s drogami a tím i bez přímého rizika příklonu k drogové závislosti. Druhá, která nevyklučuje možnost kontaktu s drogami a která může mít určité obtíže s jejich úspěšným zvládnutím. Tato skupina by neměla zůstat bez pomoci, ať již preventivní nebo přímé. Třetí skupina již je nebo s velkou pravděpodobností bude v přímém kontaktu s drogami s postojem, který bude patrně velice nesnadné zvrátit.

Otázka č. 6: Jak často jsi je užil(a)?

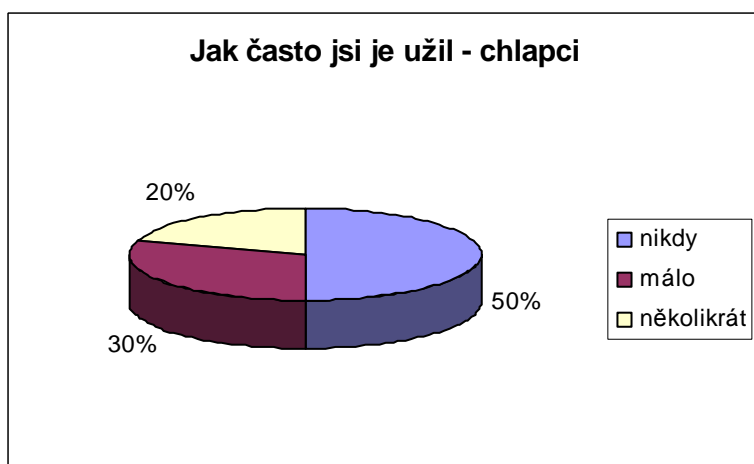
- ◆ nikdy
- ◆ málo
- ◆ několikrát

Lze předpokládat, že u chlapců bude větší procento, kteří užili drogy. U chlapců lze předpokládat přes 50% a u děvčat 30%.

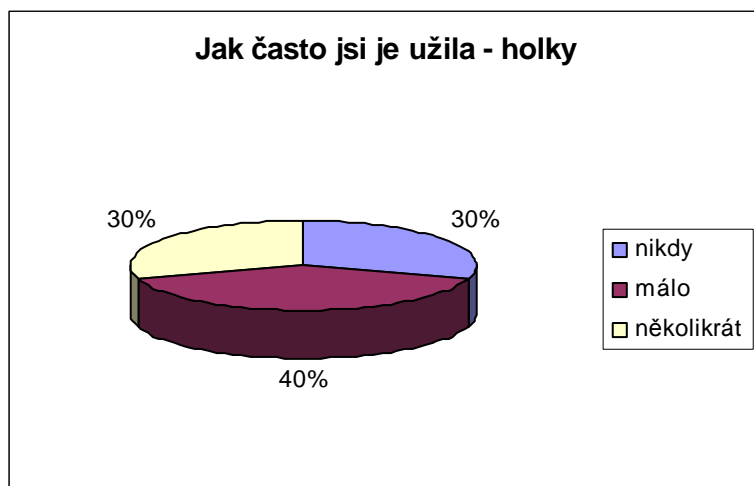
Tabulka č. 8

Jak často jsi je užil			
	nikdy	málo	několikrát
chlapci	20	12	8
holky	12	16	12

Graf č. 16

Graf č. 17

Jak často jsi je užil(a)?

- ◆ nikdy – ne
- ◆ málo - občas
- ◆ několikrát

Cíl otázky:

Cílem otázky bylo zjištění jak často žáci užívají drogy.

Průběh a vyhodnocení:

Tato otázka byla otevřená. Žáci na ni odpovídali slovy „nikdy“ nebo „ne“; „málo“ nebo „občas“ a „několikrát“. Při této otázce se ptali, zda mají odpovídat číslicemi nebo slovy. Bylo jim řečeno, že to záleží na nich, zda chtějí napsat číslici nebo se chtějí slovně vyjádřit. Někteří začali psát číslice, ale potom si to rozmysleli a číslice přeškrtnali. Nakonec všichni žáci odpověděli slovně.

Porovnání obou skupin:

Jak je patrné z tabulky a grafů, u chlapců je odpověď „nikdy“ o 20% vyšší než u dívek. Dá se tedy říci, že chlapci drogy užívají méně než dívky. V odpovědi „několikrát“ je u chlapců o 10% nižší než u dívek. Dívky tedy užívají drogy častěji než chlapci. U chlapců bylo 50% (20) odpovědí nikdy, 30% (12) odpovědí málo a 20% (8) několikrát. U dívek 30% (12) odpovědí nikdy, 40% (16) odpovědí málo a 30% (12) odpovědí několikrát.

Poměrně často je slyšet názor, že kladný či tolerantní postoj k drogám je odrazem životního zklamání, pocitu vlastní zbytečnosti, ekonomických problémů či permanentní stresové zátěže. Tyto motivy platí možná pro dospělou populaci, nikoliv však, alespoň v plném rozsahu, pro mládež. U ní se spíše promítají ve větší toleranci k alkoholu.

Naopak větší toleranci v postoji ke drogám lze předpokládat u těch studentů a učňů, kteří sami u sebe zdůrazňují takové osobnostní charakteristiky, jako je smysl pro humor či ochotu riskovat. Téměř pětina z nich zastává názor, že mladý člověk by měl zkusit vše včetně drog. Zjevně ovšem nejde ani tak o lehkovážnost, která k tomuto věku jaksí patří, ale spíše o složitý komplex sebevědomí, optimismu, sebedůvěry. Především tyto „optimisté“ často spoléhají na svoji pevnou vůli s drogou, pokud by ji začaly brát, kdykoliv přestat.

Otázka č. 7: Víš kolik stojí jeden joint marihuany?

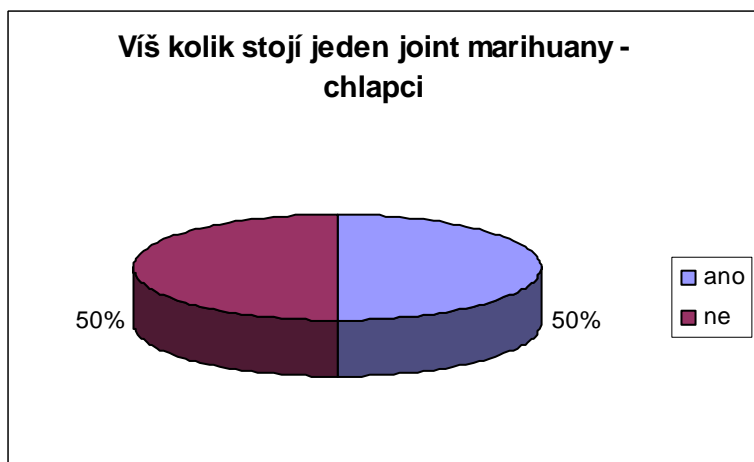
- ◆ Ano
- ◆ Ne

Lze předpokládat, že žáci aspoň orientačně vědí kolik stojí jeden joint. U obou skupin jak u dívek tak u chlapců by se dalo předpokládat, že přes 50% žáků budou znát ceny jednoho jointu.

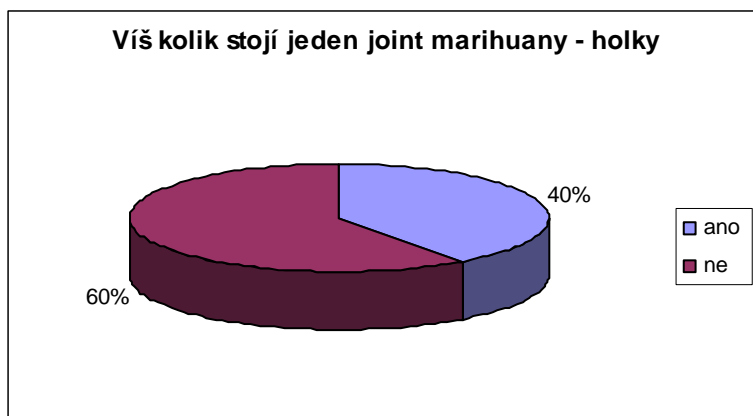
Tabulka č. 9

Víš kolik stojí jeden joint marihuany?		
	ano	ne
chlapci	20	20
holky	16	24

Graf č. 18

Graf č. 19

Víš kolik stojí jeden joint marihuany?

- ◆ Ano
- ◆ Ne

Cíl otázky:

Cílem otázky bylo zjistit, zda žáci znají cenu jednoho jointu.

Průběh a vyhodnocení:

Předpoklad se nesplnil. Žáci neznají v tak velké míře kolik stojí jeden joint, u chlapců je to 50% (20) a u dívek 40% (16).

Porovnání obou skupin:

Jak je zřejmé z grafů žáci nemají přehled o tom kolik **stojí jeden joint marihuany**. U chlapců je to polovina dotázaných, kteří si je jistá, kolik jeden joint stojí. Ti žáci co odpověděli kladně, přiznali po napsání dotazníku, že mají s marihuanou bohaté zkušenosti a v cenách se dobře pohybují. Je vidět, že mezi chlapci a dívkami není tak značný rozdíl, je to 10% rozdíl mezi žáky, kteří odpověděli na danou otázku kladně.

Všichni dotazovaní žáci tvrdí, že první joint dostali zdarma. Potom už záleží, kde a jakého si najdou dodavatele. U každého takového dodavatele stojí jeden joint marihuany jinak. Záleží zde na kvalitě a velikosti jointu. Distribuce drog je ovšem bezesporu záležitostí především městskou. Na otázku, zda je možné je volně sehnat ve městě, kde dotyčný navštěvuje školu, odpovědělo kladně 29 % dotázaných, záporně 16 %. Zbývající část uvedla vyhýbavou odpověď ("nevím").

2. část dotazníku – Byla zaměřena na přátele a kamarády žáků (otázkami č. 8 – 12)

Otázka č. 8: Bere některý z tvých přátel pravidelně marihuanu?

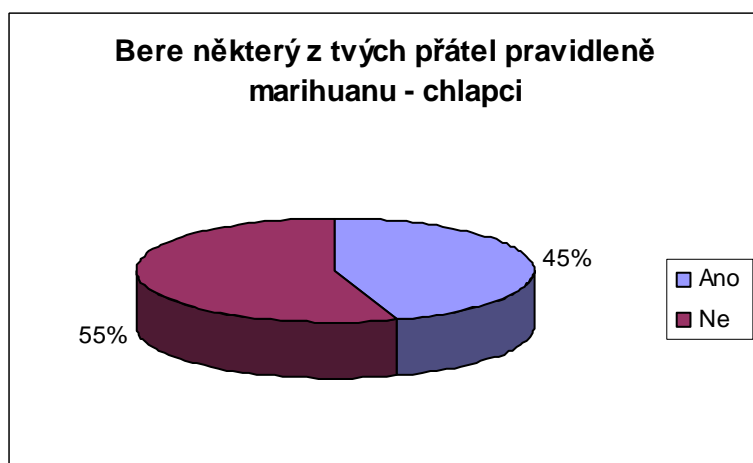
- ◆ Ano
- ◆ Ne

Lze se domnívat, že ti žáci, kteří v dotazníku odpověděli, že mají zkušenosti s marihuanou, budou také mít kolem sebe přátele, kteří marihuanu pravidelně berou. U chlapců lze předpokládat vzhledem k dřívějším odpovědím přes 50% a u dívek přes 40%.

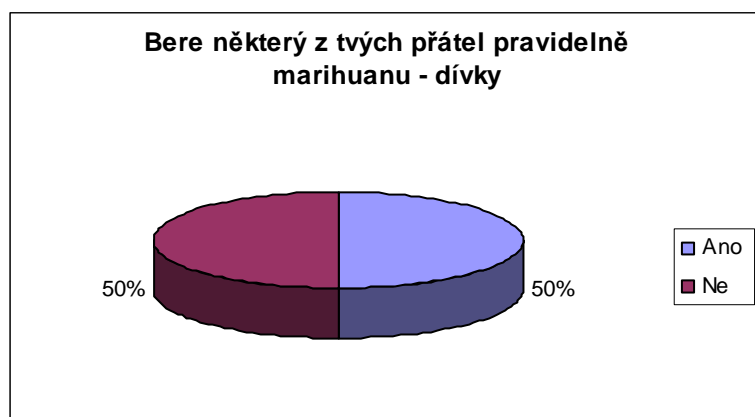
Tabulka č. 10

Bere některý z tvých přátel pravidelně marihuanu?		
	Ano	Ne
chlapci	18	22
dívky	20	20

Graf č. 20

Graf č. 21

Bere některý z tvých přátel pravidelně marihuanu?

- ◆ Ano
- ◆ Ne

Cíl otázky:

Cílem této otázky bylo zjistit, zda žáci mají za přátele a kamarády lidi, kteří užívají marihuanu.

Průběh a vyhodnocení:

Předpoklad se nesplnil. Chlapci v této otázce odpověděli kladně 45% (18) a děvčata 50%(20), jak je vidět z grafů č. 20 a 21.

Porovnání obou skupin:

Jak je patrné z grafů č. 20 a 21 chlapci odpověděli kladně 45% a děvčata 50%. Děvčata tedy mají o 5% více kamarádů nebo přátel, kteří užívají marihuanu. Děvčata se přiznala, že právě jejich kamarádi nebo přítel jim poprvé podal marihuanu, aby se uvolnila, uklidnila a přišla do patřičné nálady.

Žáci po vyplnění dotazníku říkali, že mají své party, se kterými se scházejí a zakouří si „trávu“. Tento jev je vidět u žáků, kteří přes týden bydlí na internátě. zde se scházejí s ostatními spolubydlícími a protože se nudí, tak si vykouří marihuanu a hned je jim lépe.

Otázka č. 9: Dává nebo prodává některý z přátel marihuanu vrstevníkům?

- ◆ Ano
- ◆ Ne

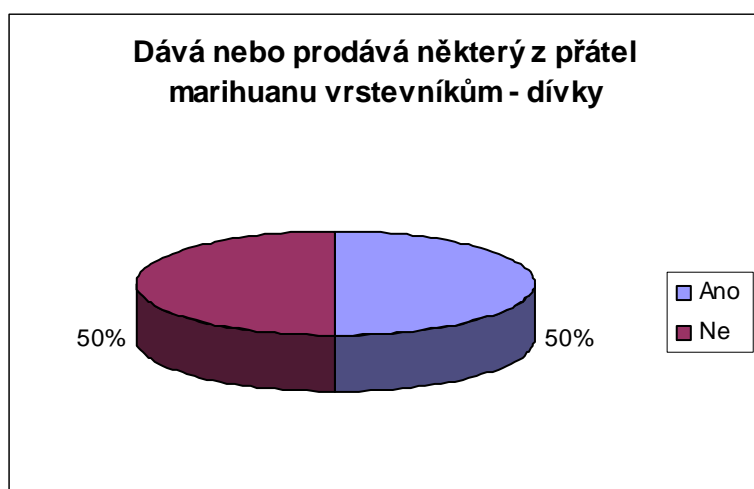
Tabulka č. 11

Dává nebo prodává někdo z přátel marihuanu vrstevníkům?		
	Ano	Ne
chlapci	10	30
dívky	20	20

Graf č. 22

Graf č. 23

Dává nebo prodává některý z přátel marihuanu vrstevníkům?

- ◆ Ano
- ◆ Ne

Cíl otázky:

V této otázce bylo zjišťováno, zda žáci mají kamarády, kteří dávají nebo prodávají drogy jejich vrstevníkům.

Průběh a vyhodnocení:

Podle odpovědí žáků bylo zjištěno, že u chlapců je to 25% (10), kteří mají přátele jenž prodávají drogu. Naproti tomu u dívek je toto číslo vyšší, je to 50% (20). Během rozhovoru někteří dotazovaní si začali vzpomínat, že jejich kamarád občas někomu dá jednoho „páva“, ale že si mysleli, že mají psát jen takové, kteří marihuanu dávají nebo prodávají pořád. Jak sami říkali, psali jen ty, o kterých si myslí, že dělají „distributory“.

Porovnání obou skupin:

V porovnání obou skupin je procento u dívek vyšší o 25% než u chlapců.

Otázka č. 10: Měl někdo z tvých přátel problémy se zákonem?

- ◆ Ano
- ◆ Ne

Tabulka č. 12

Měl někdo z tvých přátel problémy se zákonem?		
	Ano	Ne
chlapci	24	16
dívky	16	24

Graf č. 24

Graf č. 25

Měl někdo z tvých přátel problémy se zákonem?

- ◆ Ano
- ◆ Ne

Cíl otázky:

Cílem této otázky bylo zjistit, zda žáci mají přátele, kteří mají problémy se zákonem. Nedostatkem této otázky je ovšem to, že zde nebylo specifikováno jaké problémy.

Průběh a vyhodnocení:

V této otázce odpovědělo kladně 60% (24) chlapců a 40% (16) dívek. Tato otázka byla špatně položena, neboť nezjistila konkrétně jaké problémy jejich přátelé měli. Zda šlo o krádež, alkohol, distribuci drog a jiné. Tato otázka měla být položena tak, aby z ní bylo jasné, zda se kamarádi dopouštějí trestných činů pod vlivem drogy, anebo v souvislosti s braním drogy a to tím způsobem, že si buď násilnou trestnou činností opatřují peníze na získávání drogy a nebo se pod vlivem nezvládnuté nebo vynucené drogové abstinenci dopouští takových násilných trestných činů jako je ublížení na zdraví a podobně.

Porovnání obou skupin:

Z porovnání obou skupin je patrné, že chlapci mají více kamarádů a přátel, kteří měli problémy se zákonem. Jak již je výše uvedeno, není zde specifikováno, jaké problémy jejich kamarádi měli. Z tohoto důvodu byla tato otázka brána v této problematice spíše jako orientační.

Otázka č. 12: Je většina tvých přátel starší než ty?

- ◆ Ano
- ◆ Ne

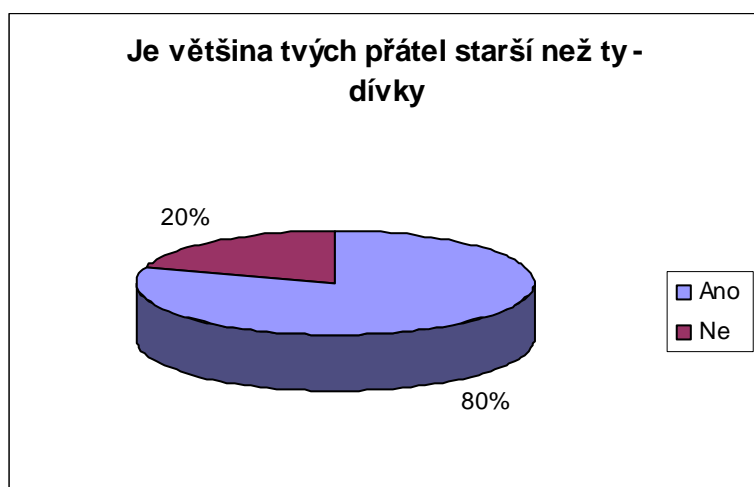
Tabulka č. 13

Je většina tvých přátel starší než ty?		
	Ano	Ne
chlapci	24	16
dívky	32	8

Graf č. 26

Graf č. 27

Je většina tvých přátel starší než ty?

- ◆ Ano
- ◆ Ne

Cíl otázky:

Cílem této otázky bylo zjistit, zda žáci mají více starších kamarádů než mladších.

Průběh a vyhodnocení:

Chlapci odpovídali na tuto otázku kladně v 60% (24) a děvčata v 80% (32). Během dotazníku se ptali, zda chlapci mají psát jen starší děvčata a děvčata starší chlapce. Bylo jim vysvětleno, že se myslí všichni přátele, které kolem sebe mají, že nezáleží na pohlaví.

Porovnání obou skupin:

Je zde patrné, že děvčata mají více starších kamarádů než chlapci. Důvodem tohoto jevu by mohlo být, že děvčata kamarádí se staršímu chlapci než jsou oni sami z důvodu navazování vztahů mezi sebou.

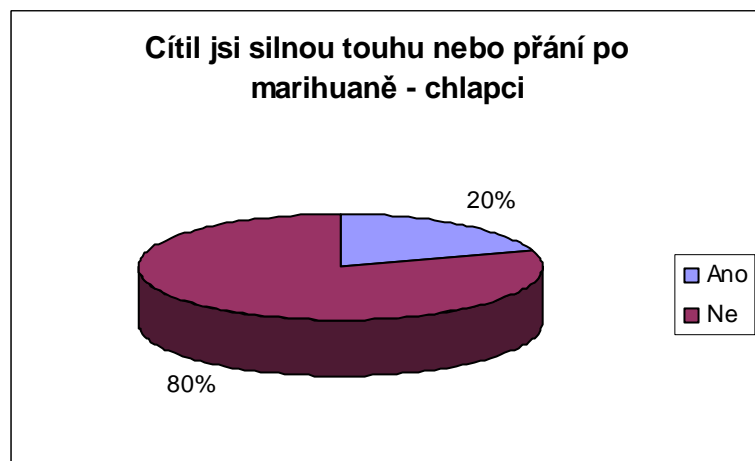
Otázka č. 12: Cítil(a) jsi někdy silnou touhu nebo přání po marihuaně?

- ◆ Ano
- ◆ Ne

Tabulka č. 14

Cítil(a) jsi silnou touhu nebo přání po marihuaně?		
	Ano	Ne
chlapci	8	32
dívky	12	28

Graf č. 28

Graf č. 29

Cítil(a) jsi někdy silnou touhu nebo přání po marihuaně?

- ◆ Ano
- ◆ Ne

Cíl otázky:

Cílem této otázky bylo zjistit zda si žáci dokážou přiznat, že mají touhu nebo přání po marihuaně.

Průběh a vyhodnocení:

Chlapci na tuto otázku odpovídali kladně ve 20% (8) a děvčata ve 30% (12). Svěřovali se, že mají chuť, ale zároveň dodávali, že ji dokážou kdykoli odolat.

Porovnání obou skupin:

Z porovnání obou skupin je patrné, že děvčata mají touhu nebo přání po marihuaně o 10% větší než chlapci. I přesto dívky kategoricky odmítají možnost podlehnoutí závislosti na drogách, anebo ji ve vztahu k sobě nepředpokládají. Jsou přesvědčeny, že riziku drogové závislosti v důsledku vlastní pevné vůle odolají.

Otázka č. 13: Stalo se ti někdy, že jsi musel(a) zvyšovat množství marihuany, abys dosáhl(a) účinku, ke kterému ti dříve stačilo menší množství?

- ◆ Ano
- ◆ Ne

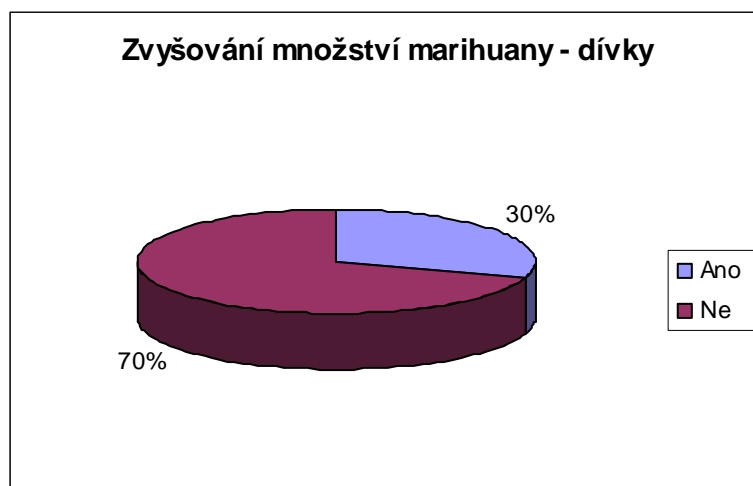
Tabulka č. 15

Zvyšování množství marihuany		
	Ano	Ne
chlapci	4	36
dívky	12	28

Graf č. 30

Graf č. 31

Stalo se ti někdy, že jsi musel(a) zvyšovat množství marihuany, abys dosáhl(a) účinku, ke kterému ti dříve stačilo menší množství?

- ◆ Ano
- ◆ Ne

Cíl otázky:

Cílem otázky bylo zjistit, zda si žáci dokáží uvědomit, že potřebují zvyšovat svou dávku marihuany, aby dosáhly stejných účinků jako dříve.

Průběh a vyhodnocení:

V této otázce bylo na žácích vidět, že se potutelně usmívají a neustále přeškrťávají své odpovědi. Po vybrání dotazníku jsme si povídali a žáci říkali, že si občas „šlehnou“ o jednu více, ale to prý proto, aby se dostali do lepší nálady, ale jinak to nepotřebují.

Porovnání obou skupin:

Kladně odpovědělo celkem 16 žáků, z toho 10% (4) chlapců a 30% (12) dívek. Je zde patrné, že dívky zvyšují množství marihuany pro dosažení většího účinku o 20% více než chlapci. Tato skutečnost vyjadřuje nejen určitou možnost, ale snad již i potřebu používání drog jako výraz určitého životního stylu.

Otázka č. 14: Měl(a) jsi někdy pocit, že jsi na marihuaně závislý(á)?

- ◆ Ano
- ◆ Ne

Tabulka č. 16

Měl(a) jsi někdy pocit, že jsi závislý(á) na marihuaně?		
	Ano	Ne
chlapci	4	36
dívky	12	28

Graf č. 32

Graf č. 33

Měl(a) jsi někdy pocit, že jsi na marihuaně závislý(á)?

- ◆ Ano
- ◆ Ne

Cíl otázky:

Cílem této otázky bylo zjistit, zda si žáci uvědomují, že jsou na marihuaně závislí. Dalo by se předpokládat, že u chlapců to bude 15% a u dívek 30%.

Průběh a vyhodnocení:

Chlapci na tuto otázku odpověděli kladně v 10% (4) a děvčata 30% (12). Náš předpoklad se tedy nepotvrdil. Jak je patrné z grafu děvčata přiznala svou závislost na marihuaně ve 30% (12).

Porovnání obou skupin:

Jistým, třebaže poněkud smutným motivem závislosti na marihuaně může být přesvědčení, že její užívání má také nějakou dobrou stránku. Kladnou odpověď uvedlo 10% (4) chlapců a 30% (12) děvčat, takže se vůbec nemůže říci, že jde o pouhou ničím nepodloženou zvědavost. Tato skupina svůj souhlas zdůvodňovala nejčastěji tím, že drogy umožňují zapomenout na starosti a problémy, dále tím, že vyvolávají dobrou, bezstarostnou náladu, pomáhají uklidnit se, uvolnit a že ulehčují navazování kontaktu s lidmi a zbavují zábran.

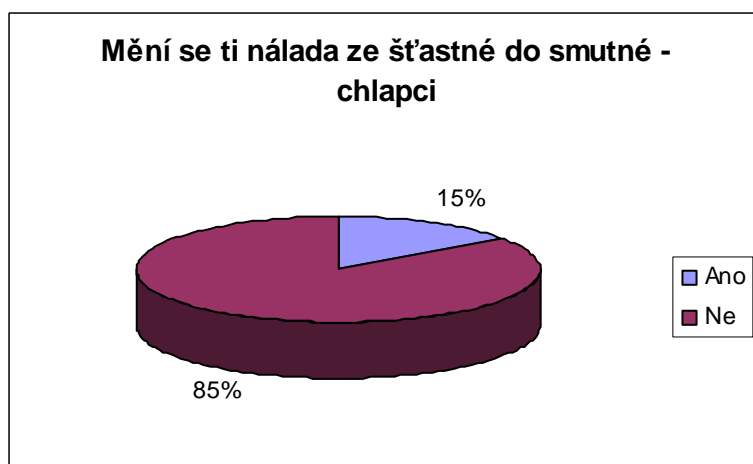
Otázka č. 15: *Mění se ti často vlivem marihuany nálada z velmi šťastné do velmi smutné?*

- ◆ Ano
- ◆ Ne

Tabulka č. 17

Mění se ti nálada ze šťastné do smutné		
	Ano	Ne
chlapci	6	34
dívky	20	20

Graf č. 34

Graf č. 35

Mění se ti často vlivem marihuany nálada z velmi šťastné do velmi smutné?

- ◆ Ano
- ◆ Ne

Cíl otázky:

Cílem této otázky bylo zjistit, zda se žákům pod vlivem marihuany mění nálada z velmi šťastné do velmi smutné. Dalo by předpokládat, že u chlapců to bude 5% a u dívek 30%.

Průběh a vyhodnocení:

Chlapci na tuto otázku odpověděli kladně 15% (6) a dívky 50% (20). Náš předpoklad se nepotvrdil.

Porovnání obou skupin:

Jak je patrné z grafů dívky na tuto otázku odpověděly kladně v 50%. Klademe si otázku proč převažuje u dívek tak velké procento kladné odpovědi. Je to snad dáno psychikou dívek? Dívky jsou v tomto věku vyvráležší než chlapci. Dochází u dívek zrychlený a rychle se měnící proces změn v sociální a psychické oblasti, k novým tělesným zkušenostem, které mohou vést k nevyváženosti osobnosti. Je pravděpodobné, že děvčata tyto skutečnosti prožívají mnohem hůře než chlapci a proto by se dalo říci, že se jim nálada mění z velmi šťastné do velmi smutné.

Otázka č. 16: Měl(a) jsi někdy odvykací potíže (abstínění) po vysazení marihuany?

- ◆ Ano
- ◆ Ne

Tabulka č. 18

Měl(a) jsi odvykací potíže		
	Ano	Ne
chlapci	14	26
dívky	20	20

Graf č. 36

Graf č. 37

Měl(a) jsi někdy odvykací potíže (absták) po vysazení marihuany?

- ◆ Ano
- ◆ Ne

Cíl otázky:

V této otázce bylo zjišťováno zda žáci, kteří jsou závislí na marihuaně mají po vysazení marihuany odvykací potíže. Lze předpokládat, že u chlapců to bude 20% a u dívek 45%.

Průběh a vyhodnocení:

Kladně v této otázce odpovědělo 35% (14) chlapců a 50% (20) dívek. Jak je vidět již z otázky č. 14, kde jsme se žáků ptali, zda mají pocit, že jsou na marihuaně závislí a zde kladně odpovědělo celkem 16 žáků v této otázce odpovědělo kladně 34 žáků. Je zde vidět nepoměr mezi oběma odpověďmi. **Žáci si nechtějí připustit, že jsou na marihuaně závislí, ale dokáží si uvědomit, že mají problémy s jejím vysazením.**

Porovnání obou skupin:

V porovnání obou skupin je patrné, že dívek je o 15% (6) více, které přiznávají nejen odvykací potíže, ale také v otázce č. 14 přiznalo 30% (12), že mají pocit, že jsou na marihuaně závislí. Kdežto u chlapců je to 35% (14), kteří mají problémy s odvykáním, ale pouze 10% (4) chlapci přiznali, že jsou na marihuaně závislí. Chlapci patrně podceňují fakt, že drogy je možné vyzkoušet a pak s nimi zcela samozřejmě přestanou s dostatkem pevné vůle. Zmíněná data potvrzují fakt, že mladí lidé nebezpečí vzniku drogové závislosti podceňují. Ochota připustit toto riziko je minimální.

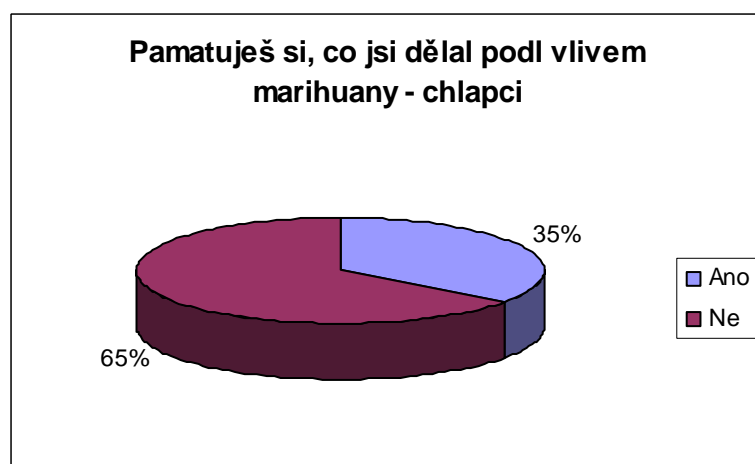
Otázka č. 17: Stalo se ti někdy, že jsi si nepamatoval(a), co jsi dělal(a) pod vlivem marihuany?

- ◆ Ano
- ◆ Ne

Tabulka č. 19

Nepamatuješ si, co jsi dělal(a) pod vlivem marihuany?		
	Ano	Ne
chlapci	14	26
dívky	18	22

Graf č. 38

Graf č. 39

Stalo se ti někdy, že jsi si nepamatoval(a), co jsi dělal(a) pod vlivem marihuany?

- ◆ Ano
- ◆ Ne

Cíl otázky:

Cílem této otázky bylo zjistit, jestli si žáci pamatují, co dělají pod vlive marihuany.

Průběh a vyhodnocení:

35% (14) chlapců a 45% (18) dívek si nepamatují, co dělali pod vlivem marihuany. Žáci po napsání dotazníku se k této otázce vyjadřovali, že se o tom, co provedli, dozvěděli od svých kamarádů, kteří nebyli pod vlivem marihuany.

Porovnání obou skupin:

V porovnání obou skupin je patrné, že kladně odpovědělo na tuto otázku o 10% více dívek. Dívky přiznávají, že se chtějí „vyrovnat“ chlapcům a proto marihuanu kouří ve stejném množství jako oni a zapíjí ji alkoholem. Z tohoto důvodu je pravděpodobně více případů dívek, kteří si nepamatují co dělají pod vlivem marihuany s kombinací alkoholu.

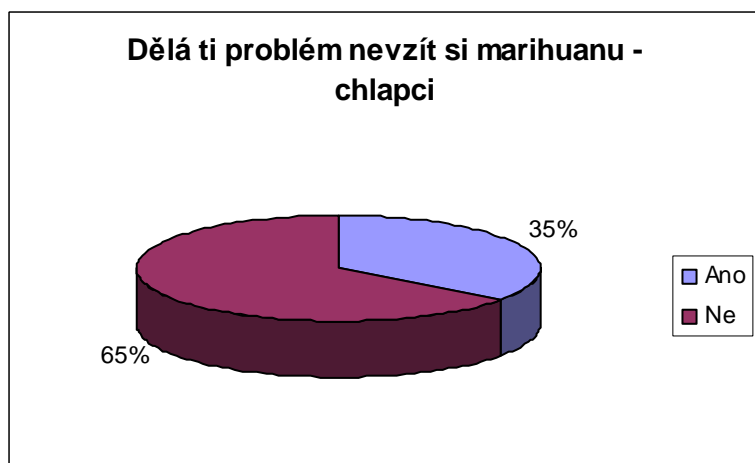
Otázka č. 18: Dělá ti problémy si nevízt marihuanu?

- ◆ Ano
- ◆ Ne

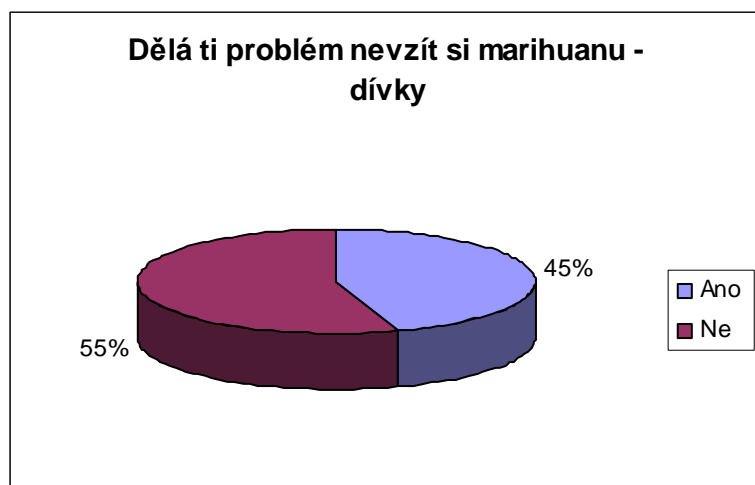
Tabulka č. 20

Dělá ti problém nevízt si marihuanu		
	Ano	Ne
chlapci	14	26
dívky	18	22

Graf č. 40

Graf č. 41

Dělá ti problémy si nevízt marihuanu?

- ◆ Ano
- ◆ Ne

Cíl otázky:

V této otázce jsme se zabývali problémem, jestli jsou žáci schopni nevízt marihuanu.

Průběh a vyhodnocení:

Na tuto otázku odpovědělo kladně 35% (14) chlapců a 45% (18) dívek. **Žáci tvrdí, že nejsou závislí na marihuaně, ale na druhou stranu přiznávají, že když jsou ve škole nebo na praxi a nemají možnost si jít zakouřit marihuanu, začínají být protivný, nervózní, klepou se jim ruce a potí se jim.** Při odborném výcviku kuchařských prací si vyučující všimli, že někteří chlapci, u kterých je podezření na kouření marihuany, chodí a zavírají v kuchyni okna s vysvětlením, že je jim zima i když celé třídě je teplo.

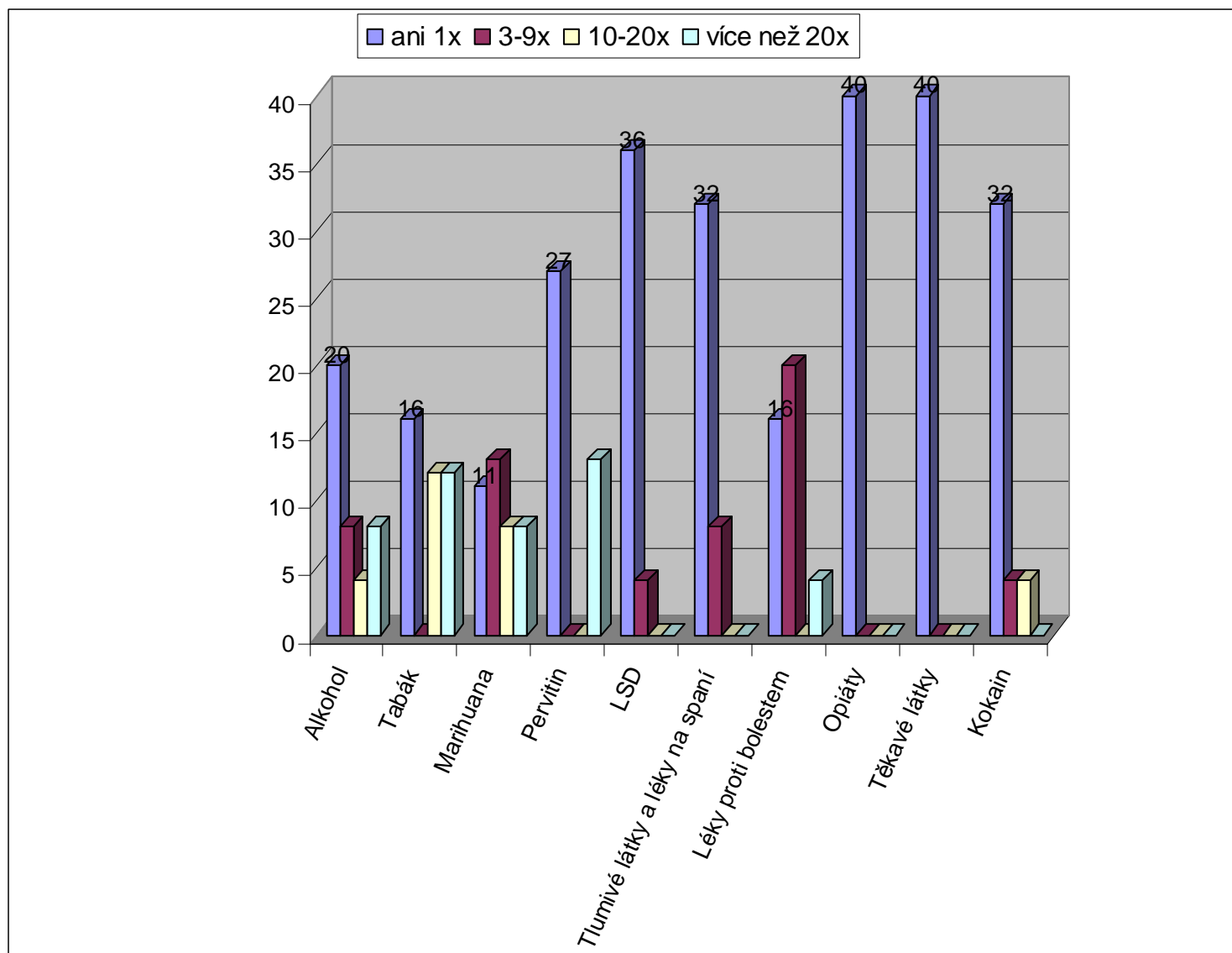
Porovnání obou skupin:

Také v této otázce je patrné, že děvčata kladně odpověděli 45% (18) a chlapci 35% (14). I v této otázce mají děvčata o 10% více kladných odpovědí než chlapci.

Tabulka č. 21

Jak často jsi měl(a) za posledních 30 dnů některou z následujících látek				
<i>Dívky</i>	ani 1x	3-9x	10-20x	více než 20x
Alkohol	20	8	4	8
Tabák	16	0	12	12
Marihuana	11	13	8	8
Pervitin	27	0	0	13
LSD	36	4	0	0
Tlumivé látky a léky na spaní	32	8	0	0
Léky proti bolestem	16	20	0	4
Opiáty	40	0	0	0
Těkavé látky	40	0	0	0
Kokain	32	4	4	0

Graf č. 42

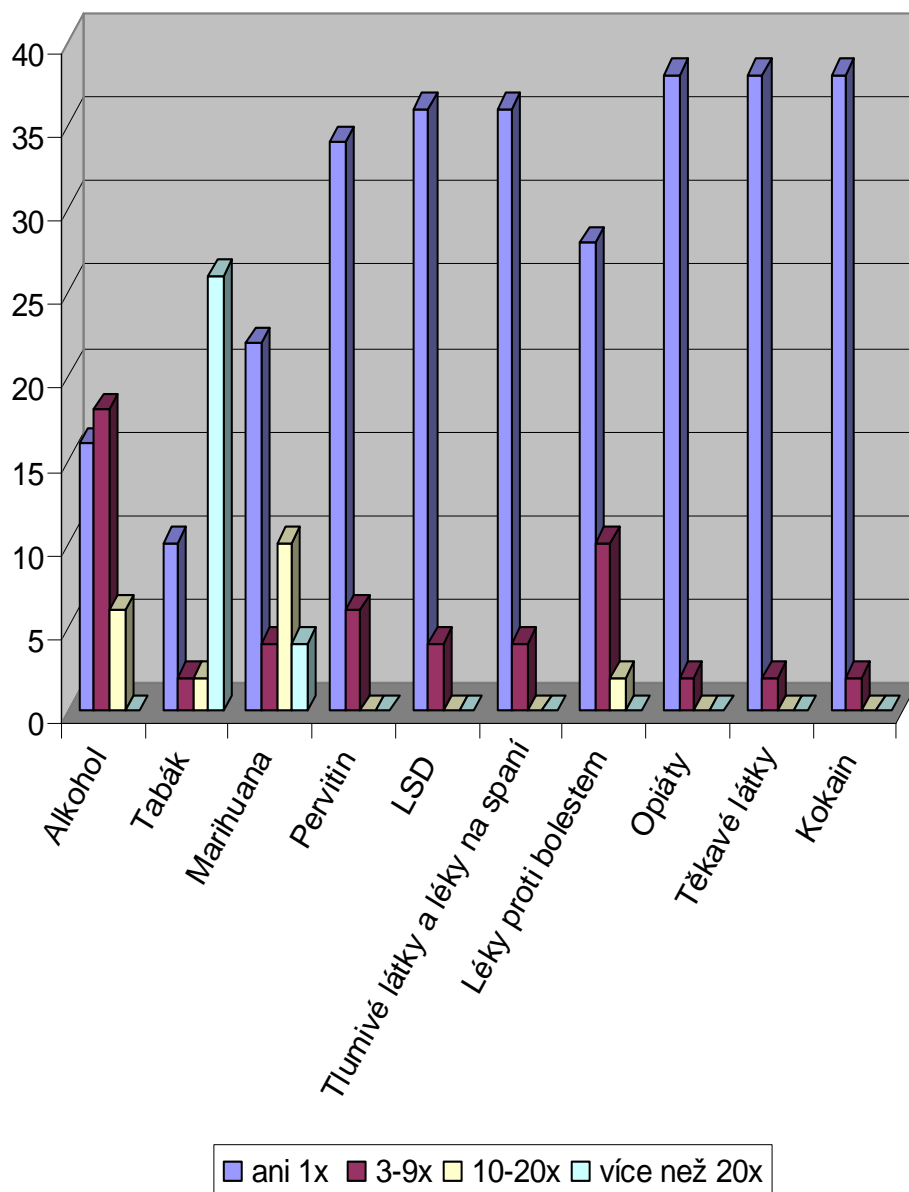

Tabulka č. 22

Jak často jsi měl(a) za posledních 30 dnů některou z následujících látek				
<i>Chlapci</i>	ani 1x	3-9x	10-20x	více než 20x
Alkohol	16	18	6	0
Tabák	10	2	2	26
Marihuana	22	4	10	4
Pervitin	34	6	0	0
LSD	36	4	0	0
Tlumivé látky a léky na spaní	36	4	0	0
Léky proti bolestem	28	10	2	0
Opiáty	38	2	0	0
Těkavé látky	38	2	0	0
Kokain	38	2	0	0

Graf č. 43

Jak často jsi měl za posledních 30 dnů některou z následujících látek - chlapci

8.6 Interpretace + opatření

Adolescenci jako věkovou kategorii charakterizuje experimentování s mnoha formami rizikového chování, k nimž patří i chování návykové. Námi zjištěné projevy chování, které mohou později vyústit v různé formy závislosti lze souhrnně popsat takto:

a. Velmi vysoké procento dotázaných studentů občas pije alkoholické nápoje (24%) a vyslovují toleranci a benevolenci vůči pití. Pití alkoholu, většinou příležitostné, představuje u žáků nedílnou součást společenské zábavy, usnadňuje realizaci důležitých sociálních potřeb, např. pocitu příslušnosti ke skupině, sounáležitosti, symbolizuje dobrou vůli, sociální soudržnost.

Chápající postoje vyjadřují žáci i v souvislosti s nestřídmým pitím, které končí opilostí, a to i přesto, že řadu z nich v souvislosti s alkoholem potkaly různé problémy.

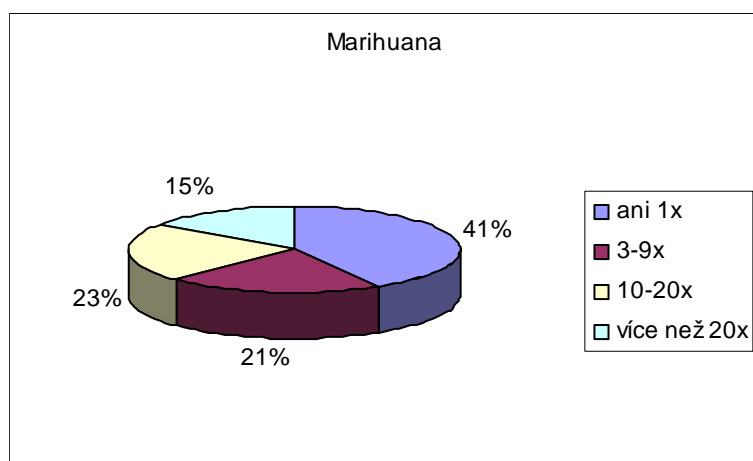
b. Velké popularitě se těší také tabák a kanabisové drogy. Občasné kouření marihuany přiznává 47 žáků tohoto průzkumu, stále však jde spíše o výjimečnou nebo dokonce jednorázovou zkušenost. 21% žáků uvádí zkušenosti bohatější, 23% kouří marihuanu pravidelně, a u 15% by se dala předpokládat závislost.

K atraktivnosti přispívá rychlý účinek spojený s příjemnými prožitky euforie a relaxace a mnohdy rozšířený názor o neškodnosti marihuany, a to i ve srovnání s nikotinem a alkoholem. Důvodem může být také snadná dostupnost. Postupně se rozšiřuje pěstování setého konopí jak ve venkovních, tak i domácích prostorech což žáci potvrdili.

Tabulka č. 23

Celkem	ani 1x	3-9x	10-20x	více než 20x
Marihuana	33	17	18	12

Graf č. 44

Při vyplňování dotazníku, vyplynulo, že všichni žáci znají marihuanu, ví, i ti co marihuanu ani nezkusili, co je to THC, že je to látka obsažená v drogách s povzbuzujícími účinky. Dá se říci, že polovina žáků, kteří užívají marihuanu pravidelně tedy z 15%, u kterých by se dala předpokládat závislost si také marihuanu sami pěstují buď doma v květináčích nebo na zahrádce. Velice je přitom pobuřuje, když jim rodiče tuto kytku zničí. Nejvíce je dokáže rozběsnit, že jim rodiče nechají kytku vyrůst a když je „před sklizní“ tak ji zničí.

Většina žáků popisuje účinky po vykouření marihuany jako zlepšení nálady (neustále se smějeme, máme pohodu), asi tak 10% dotazovaných žáků popisuje účinky jako bolesti hlavy a následný hlad. Na otázku proč začali užívat drogu odpovídali, že mají problémy ve škole, v rodině, nudí se, malé množství žáků uvádí zvědavost.

Rozvinula se diskuse, zda je nebezpečné, když to zkusí jen jednou. Přeci napoprvé se nemusí nic stát a všichni si věří, že to pouze „zkusí“ a příště již odmítnou. Bavili jsem se o tom, že u nelegálních drog nikdo nemůže vědět, co v ní je namícháno a i první pokus je nebezpečný a může být smrtelný.

Primární prevence v podobě pouhého odstrašování nebo pouze informování o drogách se jeví jako neúčinná, musí být založena na více faktorech, prevence by neměla být úzce zaměřena jen na drogy, důležité je propojení s prevencí před ostatními rizikovými návyky a chováním, důležité je posilování sociálních, komunikačních dovedností, aktivity zaměřené na sebepoznání, vybudování důvěry a vztahu s dětmi, na které je primární prevence cílena. Poskytované informace o návykových látkách nesmí být jednostranné a zstrašující, ale objektivní, pravdivé.

8.7 Rozhovor

Rozhovor byl veden se skupinou žáků prvních ročníků. Učňům bylo sděleno k jakému účelu budou informace zpracovány. Učni byli motivováni a ujištěni, že jejich odpovědi nebudou zneužity. Dále jim bylo sděleno, že se nemusí rozhovoru v rámci třídy účastnit a pokud nebudou chtít nemusí odpovídat. Žáci během rozhovoru byli upřímní a otevření.

8.7.1 Cíle rozhovoru

- postoj žáků k drogám
- v kolika letech se s drogou poprvé setkali (alkohol, jiné návykové látky)
- zda rodiče o užívání nebo experimentu vědí, pokud ano jaký postoj zaujímají
- pokud užívají, jakým způsobem drogu získávají
- názory na odmítnutí drogy při jejich nabídce

Rozhovoru se účastnila vždy jedna skupina žáků prvního ročníku – chlapci, dívky (ve skupině bylo 12-14 učňů).

Postoj žáků k drogám jako takovým se různil podle stupně experimentu s nimi. Žádný z těchto učňů nepovažuje alkohol a tabák za návykovou látku, natož pak za drogu. Až po vysvětlení o účincích častého pití a poškození organismu, tuto možnost připustili. Odpovídali, že zkušenosti s alkoholem mají již od dětství a dnes běžně při akcích s kamarády pijí. Rodiče k pití alkoholu zaujímají spíše tolerantní způsob.

Jedna dívka uvedla, že jí matka řekla, „raději pij, kuř než aby fetovala“. Tento názor souvisí s faktem, že v rodině je závislý bratr, který má problémy, krade, opustil studium. Všechny očekávání má splnit dcera, která je hýčkána a protěžována. Tato dívka uvedla, že zkusila marihuanu jen jednou, od této doby drogy odmítá. Je to dívka cílevědomá, kamarádská ostatním spolužákům jde příkladem. Uvádí, že kouří a občas pije. Finanční prostředky získává od rodičů nebo příležitostnými brigádami.

Chlapec K.K. již od svých třinácti let pije alkohol a užívá drogu – marihuanu. Nepřipouští si jakoukoliv závislost, podceňuje návykovost této drogy, přiznává zkušenost s pervitinem, a extází. Vystupuje sebevědomě a nepřipadá si jakkoliv závislý. Jeho koníčkem je hudba a pes. Matka o jeho problému s drogou ví. K. K. říká „nadšena není a

hrozí mi vyhazovem z bytu“. Tak jí vždy slíbí, že přestane pít a „hulit“. Pokud se situace doma trochu zklidní zapomene na své sliby. Matka ho již dala na odvykací kúru, o které sám hovoří, že to byly prázdniny. Pouze chodil na sezení, kde se vypovídal a poslouchal ostatní jak hovoří o svých problémech. K. K. uvedl, že má vše pod kontrolou a není na ničem závislý. Názory druhých nepřijímá. Finanční prostředky získává krádežemi v domácnosti, na internátě, v obchodech. Matka před ním zamyká pokoje, aby se nemohl dostat k věcem, které by mohl prodat.

Chlapec J. S. také uvádí zkušenosti s alkoholem, drogou (marihuanou a crackem). Tento chlapec byl také na odvykací kúře a nyní se cítí zcela vyléčen. „Už hulí pouze marihuanu“, což je pro něj veliký úspěch a věří tomu, že u marihuany již zůstane a tvrdí, že jinou drogu nepotřebuje, neboť marihuana mu stačí a podle jeho slov: „to přeci není droga“.

Při těchto rozhovorech nám začala vyprávět svůj příběh jedna žákyně. Sama říká: **„Začalo to úplně nevině, měla jsem hodně dobrou kamarádku.** Už ve 12 letech jsme začaly chodit na dětský diskotéky do jednoho techno-klubu, kde se hodně pilo. Nejdříve jsme pily jen o víkendech, ale později i v týdnu. Ve 13 letech jsem si poprvé vyzkoušela marihuanu. Nějak mi to nic neudělalo a ani mi to nechutnalo. Tak jsem se k tomu nějakou dobu nevracela a zůstala u alkoholu. Přišlo mi hrozně směšný, že holky ze třídy musí být v 18.00 hodin doma a nakouří a ani nepijí“.

„Alkohol nás nakonec přeci jenom omrzel. Pamatuji si, že mi bylo 13 let, když jsem se seznámila s jedním klukem, jmenoval se „Kofí“. V tu dobu bych neřekla, že právě on mi změnil úplně celý život a bude v něm hrát tak velkou roli. Seznámili jsme se na „chatu“. A právě on byl první, kdo mě „zhulil“. Vím, že jsem měla totálně sucho v puse a všechno okolo mě mi přišlo úplně vtipný. A tak jsem si prožila svého prvního pořádného jointa. Vím, že jsme se pak začali hodně scházet a hulit a hulit. V tu dobu jsem se svojí kamarádkou **začala chodit do party mezi samé kluky, který taky hulili a občas si dali perník. To už jsem pomalu začínala mít doma i ve škole problémy“.**

„Pak nějak mě tráva omrzela a s kamarádkou jsme se rozhodly, že vyzkoušíme piko (pervitin). Pamatuji si, že to bylo u jednoho kámoše. Byli jsme tam já, kamarádka a můj nej-kámoš. Když jsme přišli, tak na stole byly 4 lajny perníku. Pamatuji si, že si všichni

šňupli, ale já se nějak zarazila a uvědomila si, že je to pěkná blbost, ale asi jsem si to neuvědomila pořádně, protože nakonec jsem si stejně šňupla“.

„Obrovské pálení v nose, nateklo mi celé oko a tekly slzy. V krku jsem měla strašně hořko až se mi zvedl žaludek, ale vydržela jsem to. Asi za 20 minut na to jsme si všichni povídali o svezích pocitech. Skoro jsme to všichni prožívali stejně. Upocené ruce a nohy, ale přesto mi bylo na ně zima. Byl to ten studený pot. Všechno mi najednou bylo líto a zároveň jedno. Víím, že jsme si povídali hodiny a hodiny a ani jsme neměli ponětí o čase. Když droga odeznívala bylo mi špatně. Protože jsem 12 hodin nic nejedla a jen pila a kouřila asi 30 cigaret. Dojezdy byly hnusný, ale přesto jsem v droze pokračovala. Líbilo se mi to. Připadala jsem si dospělejší, víc jsem vydržela, nemusela jsem spát ani jíst a nejvíc se mi líbilo jak rychle hubnu. A takhle jsem žila asi rok. Střídala jsem piko, trávu a alkohol a problémy se se mnou jen táhly. Když se to provalilo ve škole, tak jsem se spakovala a utekla z domova. Byla jsem celou dobu s Kofim. On už si v tu dobu střílel (injekční užití) a přemluvil mě ať si tady střelím. Byla jsem ze všeho tak na dně, že jsem to udělala“.

„Když jsem se pak nakonec vrátila domů, měla jsem ruce jako cedník, samou modřinu. S mámou jsem se dohodla, že se vším skončím a budu docházet do K-centra na testy na perník. Tak jsem se na jeden měsíc dala dohromady a jen hulila a pila. Ale za měsíc se zase vynořil Kofi. V tu dobu jsem do něho byla zamilovaná a on to věděl. Nikdy jsem neměla nikoho tak ráda jako jeho a už ani nikdy nebudu. Řekl mi ať jdu s ním. Byla jsem zrovna zkouřená. On začal vyndávat nádobíčko, inzulinu, vodu, vatičku, lžičku a perník. Do buchny (inzulínka) natáhl vodu asi 5 článků a vystříkl na lžičku, do toho nasypal pervitin a nechal rozpustit. Do té kašičky hodil kuličku vatičky a přesto to pak natáhl do inzulinu, vytáhl z toho asi 8 čárek, takže pervitin stoupl o 3 čárky. Řekl, ať si vyhrnu rukáv, nějak jsem ani nevěděla co dělám, až když jsem cítila vpich do ruky a viděla jak, natáhl mojí krev do inzulinu a celou tu směs pervitinu a mojí krve mi vpouští do žíly. Úplně jsem cítila tu komku v celém těle. Trvalo mi dlouho než jsem tohle rozkejchala. Víím, že jsme odešli někam na byt k jeho kamarádovi a tam se hulila tráva, to mi ale už nic nedávalo, dost silně jsem cítila ten pervitin. Víím, že jsme pak ještě pervitin kouřili přes alobal. Když jsem přišla domů, tak to máma poznala, ale dělala jakoby nic a udala to na kriminálku“.

„Pak jsem tam byla pozvaná. Ptali se mě od koho jsem drogu získala. Celou dobu jsem to zapírala, ale nakonc jsem to vše řekla. Oni mě pak vyfotili a taky vyfotili mojí ruku. Byli na ní slušný vpichy a modřiny. Měla jsem z toho strašný nervy. Až to zjistí Kofi, co mi řekne a hlavně jsem měla strach, že ho zavřou. Pak se vše nějak uklidnilo. Byl srpen, dny utíkaly a já si žila spokojeně se svým hulením a alkoholem. Až do ledna, kdy byl Kofi pozvanej na kriminálku oddělení – toxí, na tu cedulku nikdy nezapomenu, dveře č. 6. Hned samozřejmě šel za mnou a řešil to. Já mu vysvětlila, že já za to nemůžu a že u soudu to neřeknu. V tu dobu jsem nějak marodila nechodila do školy. A tak jsme pak spolu byli každý den a fetovali, zase jsem začala po půl roce, ale už ve velkém. Pak už jsem ani nechodila do školy a jenom smažila. Víím, že jsme kolikrát použili společnou inzulinu. Neřešila jsem to, bylo mi to jedno a já si uvědomovala, že ho mám čím dál více ráda. On už měl doma obrovský problémy s tátou. Mamku neměl, ta mu zemřela, proto začal s drogami. Táta mu řekl, že když nepřestane s drogami atak ho vyhodí. On se rozhodl, že se půjde léčit. Dva dny před tím než měl jít na detox, tak mi to teprve řekl. Byla jsem z toho hotová. Pamatuji si, že měl jet v 11.00 hodin a pamatuji si, že jsme se spolu ještě „naposled“ šlehly. On pak odjel, měl být týden na xeroxu a pak 3 nebo 4 měsíce v nějaké léčebně a pak nastoupit na Odborné učiliště a Praktickou školu obor kuchařské práce. On odjel a já byla totálně na dně. Tak jsem začala ještě více brát. Víím, že byla neděle, kdy odjížděl na učiliště“.

„Pak mi přišla SMS: Kristýno jsem na infekčním a Mostě, mám žloutenku typu C. Přijď v 15.00 hodin jsou návštěvy. Tak tohle mě totálně vodrovnalo. Vzpomněla jsem si, že jsme používali stejný jehly. Jelikož jsme klient K-centra tak jsem si zašla na testy na žloutenku a HIV. Testy byly negativní, tak jsem si hafo moc oddychla. Když jsem za ním přišla na infekční tak jsem se rozbrečela jako malá holka. Stál tam, bylo na něm vidět, že potřebuje něco po čem by se sjel. Oba jsme měli slzy v očích a sotva jsme si povídali. Chtěl po mně něco donést, ale nevěděla jsem jestli mu mám pomoci po feťácký nebo zdravotní stránce. Bylo mi ho líto, já vysmažená každé den a no na suchu na infekčním se žloutenkou“.

Víím, že jsme si hodně telefonovali a on mi řekl, že mám jít na učňák jako je on, ale že musím mít hodně špatný známky, aby mě vzali, že budeme chodit spolu na učňák a budeme jen hulit, ale nefetovat. Tak jsem neposlední chvíli změnila přihlášku na školu a dal si tam Odborné učiliště a Praktická škola obor kuchařské práce. A taky mě nakonec

přesvědčil a trochu jsem mu přinesla, asi tak za 200,- Kč a taky buchnu, aby si mohl šlehnout. Víím, že ten den večer mi přišla od něj SMS, že mě taky miluje a že chce bejt se mnou. A pak zavolal mojí matce, o tom jsem ale nevěděla, a řekl jí, že zas fetuju a že jsem na tom závislá a hlavně, že jsem závislá na něm, a že bez něj nemůžu bejt. Ať mě pošle do léčebny“.

„I když si myslím, že na perníku jsem nikdy nabyla závislá aspoň fyzicky. Psychicky jsem byla závislá fakt hodně. Kolikrát jsem se psychicky složila, ale když jsem cejtla tu známou bolest jehly, tak to bylo v pohodě. No prostě humáč“.

„Takže mamka mě vzala a odvezla do nemocnice a tam si mě nechali celej tejden. Pak jsem odjela do léčebny. Tam jsem byla celej měsíc a o Kofím jsem vůbec nic nevěděla, protože byl úplně v jiný léčebně. Mělo mi dojít, že by jsme spolu nemohli bejt. Ten měsíc byl fakt těžkej. Víím, že jsem vůbec nemohla usnout a oni mi nechtěli dát ani blbej prášek na spaní. Ale za měsíc mě tam odtud vyhodili a já se vrátila domů, ale fetovat jsem už nezačala. O Kofím jsem se dozvěděla, že je furt v léčebně a má se dobře. Doma jsem jen kalila a ani nehulila. Blížily se prázdniny a já zjistila, že se vrátil Kofí. Asi týden na to jsem ho uviděla poprvé za 4 měsíce, bylo mi do breku. On vypadal úplně jinak, já tedy taky. Oba jsme dost ztloustli, hlavně já o 20 kg, on byl zas úplně hezkej, obličej se mu vyčistil a postavu měl svalnatou. Na učiliště ho nevzali, prý kvůli žloutence a tak jsme se rozešli. Hlavně kvůli tomu, že jsem se bála, že do toho spadnu znova“.

„Nyní jsem na Odborném učilišti a Praktické škole obor Kuchařské práce. Už nefetuju. Na této škole jsem poznala spoustu dobrejch lidí, s kterejma je sranda a dost těch lidí mám ráda. Je pravda, že drogu jsem si nahradila jídlem a velkým množstvím alkoholu a taky jsi trošku zakouřím travku, ale fakt lepší než perník. **I když si myslím, že z toho kolotoče nejsem úplně venku. Ten kolotoč se asi ještě nezastavil“.**

8.8 Interpretace + opatření

S rozhovoru se žáky bylo zjištěno, že kouření, pití alkoholu je běžné. Rodiče buď přímo cigarety a alkohol dětem nabízí nebo je jejich užívání tolerováno. Alarmující bylo sdělení žáků, že s nimi rodiče o otázce škodlivosti drog a závislostí nehovoří. Těmto tématům se snaží vyhýbat. Veškeré informace mají žáci získané od kamarádů, z přednášek ve škole nebo když si jen tak povídáme v hodinách a narazíme na tento problém. Pak se ptají a my se jim snažíme podat co nejvíce informací a probírat s nimi jejich problémy. Snažíme se je odkazovat na využití volného času sport, hudba, knihy.

Je nutné, aby škola prováděla prevenci problémů působených návykovými látkami soustavně a systematicky a používat účinné postupy. Škola při prevenci musí spolupracovat s rodiči a dobře s nimi komunikovat. Nelze rodičům pouze sdělit, že jejich dítě bere drogy, ale je nutné dohodnout se na řešení tohoto problému.

Škola musí efektivně komunikovat a spolupracovat s dalšími organizacemi a institucemi ve svém okolí. Učitelé by měli být žáky vnímáni jako pomáhající, dávající, pečující. Měli by napomáhat žákům jejich rozvoji, dobře s nimi komunikovat a spolupracovat. Pro selhávající a problémové žáky by škola měla hledat pozitivní alternativy i cesty jak jim pomoci a chránit jejich sebevědomí.

9 Zhodnocení a závěr

Z rozhovoru s žáky bylo zjištěno, že kouření a pití alkoholu je zcela běžné. Nepřipouští si návykovost a škodlivost těchto látek. Už vůbec nepřijímají fakt, že jsou to „vlastně“ také drogy. Domnívám se, že příčinou je fyzická i finanční dostupnost těchto látek. Dále pak zneužívání a příkladem blízkého okolí mládeže. Dotazovaní pocházejí z narušených a nefunkčních rodin, kde se v různé míře tyto látky užívají.

Čím mladší člověk bere návykové látky, tím rychleji se stává přímo závislý a tím méně je schopen svého vlastního korigování vzhledem k drogám jako takovým. Dále je rozhodující, v jakém psychickém stavu se uživatel nachází. Člověk, který navenek může vypadat jako spokojený a vyrovnaný, ve svém podvědomí může skrývat problémy, které se po použití drogy projeví a on v podstatě není schopen určovat pozitivní nebo negativní prožitek. Proto je vždy nebezpečné určovat, kdy dochází k přímé závislosti na návykové látce, jaký bude zážitek nebo utlumení, a jaké bude mít experiment s drogou další důsledky. Závislost jako takovou je možno také definovat jako probuzení mechanismu v našem nervovém a mozkovém systému, který může být u jedinců geneticky podpořen.

Vztahy mezi jednotlivci, skupinami jsou dnes natolik povrchní, že mladý člověk žije i v prostředí klubů a diskoték uzavřený, a protože ve většině se mu nedostává základních prvků komunikace ani v rodině, je odkázán na vytváření představ a cílů, na řešení problémů sám. Zde dochází ke změnám chování, zde dochází k chybným krokům v chování.

Také závislost na televizi a videoaparátech, kde informační dálnice a pasivní chování pozorovatele vede k předčasnému informačnímu základu, k nezdravému vývoji v oblasti sexuality a opět, v důsledku nekvalitních filmů, k přenášení nereálných řešení a vytváření nezdravých hodnot. Tím, že se v podstatě žádný kriminální nebo akční film neobejde bez drogové problematiky, dáváme dětem najevo, že se zde jedná už o trvale zavedenou součást společnosti. Ze by měl stát zavést povinnost při podobných programech v určitých intervalech alespoň upozorňovat na nebezpečí návykových látek.

Lze si klást otázku, kdo je předurčen nebo zvláště disponován pro přímou závislost. Jsou to děti z asociálního prostředí, z rozvrácených rodin, ale dnes i převážně mladí lidé z dobře finančně situovaných podmínek, kde jde jednoznačně o nedostatek času pro vlastní děti, často i ztráta věrohodnosti a zvláště potom vnímání hodnot, které děti obklopují.

Pokud by kolem nás neexistovaly drogy, těžko by na ně existovala závislost. Drogy ale jsou a je po nich poptávka a tu nikdy nelze zlikvidovat mocensky. Nejúčinnější pomocí je, co nejvíce snížit poptávku po drogách. To by měl být úkol celé společnosti, každého jedince, nikoli pouze pracovníků bezprostředně se drogovou problematikou zabývajících. Lépe propracovat systém primární prevence, kontrolu a postihy zákonným zástupcům zanedbávajícím děti.

Ve školách zabezpečit spolupráci všech složek, výchovných poradců, pedagogů a vychovatelů. Zkvalitnění práce pedagogů preventistů sociálně patologických jevů. Řešením by možná bylo uvolnění finančních prostředků na pořádání besed, přednášek a exkurzí do K-center.

Východiskem primární prevence by mělo být posouzení věkové kategorie, pro kterou by byla přednáška určena, zařízení, typu školy, počtu osob, lokality, rozumové úrovně skupiny. Téma a formu přednášky je vhodné zvolit podle předběžné domluvy, předcházejí pilotáže (náhodné, směřované) včetně časového rozvrhu a určení doby (samotná přednáška, technika problémových metod, psychodrama, různé formy diskuse, využití videoprodukce nebo audioprodukce).

Návrh průběhu přednášky:

1. Úvod do problematiky – o nežádoucích závislostech, co je to droga, druhy a typy nežádoucích drogových závislostí.
2. Promítání vhodné videokazety, filmu k tematice.
3. Uvedení statistických údajů – počet závislých, počet léčených, úspěšnost léčení, recidiva, spolupráce s členy rodiny a podobně.
4. Uvedení jednotlivých kasuistik.
5. Poučení, jak poznat „závislého člověka“, úskalí nabízené pomoci.
6. Diskuse, jak se zachovat, co podniknout, kam se obrátit.

7. Shrnutí problematiky, závěrů z diskuse, vyhodnocení přednášky (bylo by vhodné přijmout i negativní názory, zkušenosti posluchačů, vyhodnotit připomínky, vhodně komentovat i negativní vliv masmédií, která mnohdy popularizují a zlehčují problematiku drog).
8. Závěr – sdělení kontaktních telefonních čísel na krizová centra, kontaktní místa a poradenské služby.

Přednášky by měly být realizovány odborníky, lidmi z praxe, s bohatými zkušenostmi, kteří by na existenci drog a možná úskalí upozornili, uměli by posluchače zaujmout a poradit, kteří mají praxi v komunikaci s lidmi.

Při těchto přednáškách můžeme dětem rozdat tabulky, kdy by si děti sami doplnili telefonní čísla. Ta, která nebudou znát jim nadiktovat a tabulku jim ponechat pro případné další použití.

Návrh tabulky:

<i>Některá okamžitá rizika</i>	<i>Kam se obrátit</i>	<i>Telefon</i>
Zdravotní problémy	Tvůj lékař Lékařská služba první pomoci Záchraná služba	
Nález použité injekční stříkačky	Městská policie	
Problémy s alkoholem a jinými návykovými látkami	Ordinace pro prevenci a léčbu závislostí	
Drogové problémy	Kontaktní centrum	
Náhlá krize. Situace, kdy člověk neví, kam by se obrátil	Linka bezpečí dětí a mládeže	
	Další soby, kterým důvěřuji a na které se mohu obrátit 1. 2. 3.	

Další tabulka by mohla být nazvaná: Ovládáš umění odmítat?

<i>Způsob odmítnutí</i>	<i>Použití</i>	<i>Příklad</i>
Vyhnutí se	Vyhnutí se situacím, které jsou nebezpečné nebo nevýhodné (například nabídka drog)	Najít tam, kde se drogy nabízejí
Nevidím, neslyším	U lidí, s nimiž nechcete mít nic společného	Nereagovat a jít pryč
Odmítnutí gestem	U lidí, s nimiž nechcete mít nic společného	Zavrtět hlavou a jít pryč
Jasně „Ne!“ nebo „Nechci!“	Je trochu zdvořilejší, používá se opět spíše u lidí, s nimiž nemá cenu se moc bavit.	Říci „nechci“ a zase jít pryč
Odmítnutí s vysvětlením	Když chcete dát najevo, že odmítáte například drogu, ale ne člověka, který vám ji nabídl.	„Děkuji, nelíbilo by se to trenérovi ani rodičům..“
Nabídnutí jiné možnosti	Zase u lidí, na kterých člověku záleží.	„Ne díky, dal bych si radši džus.“
Převádění řeči jinam	Zase u lidí, na kterých člověku záleží.	„Ne nechci. Kde jsi byl o prázdninách?“
Odmítnutí s odložením	Dospělý řidič tak odmítá alkohol před řízením.	„Někdy jindy, řídím.“
Porouchaná gramofonová deska	Když se s někým nechcete příliš bavit, ale nemůžete odejít.	Opakujte stále dokola např. „Nechci ... Nechci ...Nechci.“ co říká druhý, nemusíte ani poslouchat.

9.1 Prevence a náprava drogové závislosti

Drogovou prevenci na školách i v rodině je třeba provádět komplexně a systematicky s důrazem na prevenci primární. Zvláštní důraz je třeba v systému preventivních aktivit věnovat formování zdravého životního stylu, rozvíjení schopností žáků s drogou žít (myšleno ve společnosti), ale nepodlehnout jí. V preventivních programech využívat vyučovací proces (prevence jako součást vyučovacích předmětů) a volnočasové aktivity žáků. Zvláštní pozornost věnovat předcházení tzv. lehkým drogám, které jsou u dětí a mládeže nejrozšířenější a také nejnebezpečnější. Je nezbytné úzce spolupracovat s rodinami žáků, vybranými zařízeními (zdravotnickými, volnočasovými, policií apod.) a podílet se na preventivních programech. Vhodné je využití pozitivního vlivu vybraných jedinců, event. vrstevnických skupin (tzv. peer programy).

Náprava drogové závislosti u dítěte je mnohem složitější a „bolestnější“ pro všechny zúčastněné strany. Méně závažné případy lze řešit v rámci školy za nezbytné spolupráce s rodinou, v závažnějších případech je nutné kontaktovat a o spolupráci požádat některé z poradenských, v krajních případech i léčebných zařízení. Náprava musí být cílená a systematická, jelikož se jedná o velmi závažný jev, který může nenapravitelně poškodit zdraví a osobnost postiženého dítěte.

Jsou-li učitel nebo rodiče postaveni před problémem (sociálně patologické projevy a chování dítěte, závislosti, výchovné problémy apod.), který nelze vyřešit vzájemnou spoluprací na úrovni rodina-škola (včetně spolupráce s výchovným poradcem nebo školním metodikem prevence, je nezbytné obrátit se a požádat o pomoc některou z institucí nebo zařízení, které jsou pro tuto činnost uzpůsobeny. Ve spolupráci s tímto zařízením pak osvědčenými terapeutickými programy zajistit efektivní nápravu a léčbu. Oslovit jednotlivé instituce je nutné s ohledem na dostupnost v regionu. Jsou to tyto:

1. Pedagogicko-psychologická poradna
2. Oddělení péče o dítě a rodinu referátu sociálních věcí
3. Speciálně pedagogická centra
4. Střediska výchovné péče pro děti a mládež

5. Poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy
6. Ambulance odborného psychologa
7. Speciální poradenská centra pro drogové a jiné závislosti, týrané a zneužívané děti
8. Speciální telefonické linky (Linka naděje, Linka důvěry) aj.

Použitá literatura:

GÖHLERT, Fr. Christoph, KÜHN, Frank. *Od návyku k závislosti*. 1. vydání Praha: Euromedia Group, 2001. 144 s. ISBN 80-7202-950-9

NEŠPOR, Karel. *Návykové látky – Romantické období končí*. 2. revidované vyd. Praha: Sportpropag, 1996. 48 s.

NEŠPOR, Karel, CSÉMY, Ladislav. *Alkohol, drogy a vaše děti*. 4. rozšířené vydání Praha: BESIP, 1997. 128 s.

NEŠPOR, Karel. CSÉMY, Ladislav. PERNICOVÁ, Hana. *Problémy s návykovými látkami ve školním prostředí – Časná a krátká intervence*. Praha: Sportpropag, 1998. 104 s.

PRESL, Jiří. *Drogová závislost*. 2. rozšířené vyd. Praha: Maxdorf, 1995. 88 s. ISBN 80-85800-25-X

VÁGNEROVÁ, Marie. *Poruchy adaptace*. 2. vyd. Liberec: TUL, 1996. 73 s. ISBN 80-7083-177-4

JANÍK, A. DUŠEK, K. *Drogy a společnost*. Praha. Avicenum 1990

HELLER, Jiří. PECINOVSÁ, Olga a kolektiv. *Závislost známá a neznámá*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, spol. s.r.o., 1996. 168 s. ISBN 80-7169-277-8

HAJNÝ, Martin. *O rodičích, dětech a drogách*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Grada Publishing. Spol. s r.o., 2001. 136 s. ISBN 80-247-0135-9

Elektronický zdroj

HAJNÝ, Martin. internet, <http://www.odrogach.cz>, Vliv party a vrstevníků

internet <http://www.sananim.cz/dis/http://knihovna.adam.cz/drogy99/stim-ilg.htm>).

internet, <http://drogy.jinak.cz>

DOTAZNÍK

1. Máš zkušenosti s návykovými látkami?	Ano	Ne
2. Alkohol	Ano	Ne
3. Marihuana	Ano	Ne
4. Tabák	Ano	Ne
5 Jiné drogy	Ano	Ne
6. Jak často ji je užil?		
7. Víš kolik stojí jeden joint marihuany?	Ano	Ne
8. Bere některý z tvých přátel pravidelně marihuanu?	Ano	Ne
9. Dává nebo prodává některý z přátel marihuanu vrstevníkům?	Ano	Ne
10. Měl někdo z tvých přátel problémy se zákonem?	Ano	Ne
11. Je většina tvých přátel starších než ty?	Ano	Ne
12. Cítil(a) jsi někdy silnou touhu nebo přání po marihuaně?	Ano	Ne
13. Stalo se ti někdy, že jsi musel(a) zvyšovat množství marihuany, abys dosáhl(a) účinku, ke kterému ti dříve stačilo menší množství?	Ano	Ne
14. Měl(a) jsi někdy pocit, že jsi na marihuaně závislý(á).	Ano	Ne
15. Mění se ti často vlivem marihuany nálada z velmi šťastné do velmi smutné?	Ano	Ne
16. Měl(a) jsi někdy odvykací potíže (abst'ák) po vysazení marihuany?	Ano	Ne
17. Stalo se ti někdy, že jsi si nepamatoval(a), co jsi dělal(a) pod vlivem marihuany?	Ano	Ne
18. Dělá ti problémy si nevzít marihuany?	Ano	Ne
19. Jsi holka?	Ano	Ne

Příloha č. 4

Jak často jsi měl(a) během posledních 30 dnů některou z následujících látek? Podtrhni příslušný údaj:

1. Alkohol včetně piva:	Ani 1x	3-9x	10-20x	více než 20x
2. Tabák:	Ani 1x	3-9x	10-20x	více než 20x
3. Marihuana nebo hašiš:	Ani 1x	3-9x	10-20x	více než 20x
4. Pervitin, efedrin, amfetamin:	Ani 1x	3-9x	10-20x	více než 20x
5. LSD, tripy, ecstasy a jiné halucinogeny:	Ani 1x	3-9x	10-20x	více než 20x
6. Tlumivé látky a léky na spaní:	Ani 1x	3-9x	10-20x	více než 20x
7. Léky proti bolesti:	Ani 1x	3-9x	10-20x	více než 20x
8. Opiáty (heroin, braun, kodein):	Ani 1x	3-9x	10-20x	více než 20x
9. Těkavé látky (čichání):	Ani 1x	3-9x	10-20x	více než 20x
10. Kokain:	Ani 1x	3-9x	10-20x	více než 20x

